

FRANS
TWEEDE GRAAD TSO
HANDEL EN HANDEL-TALEN

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

VVKSO – BRUSSEL D/2012/7841/066

Vervangt leerplan D/2002/0279/038 vanaf 1 september 2012

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoud

INLEIDING.....	3
Visie op moderne talen.....	3
Leeswijzer.....	5
1 Algemene informatie.....	6
1.1 Situering van het leerplan.....	6
1.2 Beginsituatie en profiel van de leerling.....	6
1.3 Plaats van dit leerplan in het geheel van het curriculum Frans secundair onderwijs.....	7
1.4 Aansluiting bij de doelen van het secundair onderwijs in het algemeen.....	8
1.5 Verheldering van een aantal sleutelbegrippen uit de eindtermen.....	8
2 Algemene doelstellingen.....	14
3 Leerplandoelstellingen en leerinhouden.....	15
3.1 De communicatieve vaardigheden.....	15
3.2 De interculturele component.....	36
3.3 De taalkundige component.....	37
4 Uitrusting en didactisch materiaal.....	44
5 Eindtermen.....	45

INLEIDING

Visie op moderne talen

Door de toenemende mondialisering en zeker in de **Europese context** zijn grensoverschrijdende contacten vandaag heel courant. Ons onderwijs wil jonge mensen opvoeden tot wereldburgerschap. **Meertaligheid** is dan ook een belangrijke doelstelling. Dat impliceert dat de leerlingen op school de kans hebben verscheidene talen te leren.

De leerplannen moderne vreemde talen van het VVKSO zijn zo opgevat dat ze die hoofddoelstelling van meertaligheid willen realiseren, in overeenstemming met de Europese consensus over het onderwijs¹ in de moderne vreemde talen, de *Visie op het onderwijs in moderne vreemde talen*² en de eindtermen van de Vlaamse overheid.

Het secundair onderwijs biedt moderne vreemde talen aan om volgende vaardigheden te verwerven:

- sociaal contact met anderstaligen onderhouden;
- de horizon verruimen via rechtstreeks contact met anderstalige culturen;
- attitudes van openheid, communicatiebereidheid, intellectuele nieuwsgierigheid, kritische zin en verdraagzaamheid ontwikkelen;
- professioneel functioneren;
- zich ontspannen en van andere culturen genieten.

Leraren vreemde talen geven mee vorm aan de beoogde meertaligheid. Ze tonen de weg naar interculturele verdraagzaamheid en ondersteunen de groei van hun leerlingen naar autonomie op persoonlijk, sociaal, intellectueel en cultureel vlak. Zo levert het vreemdetalenonderwijs een belangrijke bijdrage tot de verspreiding van het Europese gedachtegoed en verruimt het de blik op de wereld.

In alle graden van het secundair onderwijs en in alle onderwijsvormen is daarom de ontwikkeling van de communicatieve en interculturele competentie het belangrijkste.

Je leert moderne vreemde talen om er iets concreets mee te doen, om te kunnen communiceren, om in interactie te kunnen treden met anderstaligen. Dit betekent dat in het vreemdetalenonderwijs communicatieve taaltaken³ centraal staan. Via deze taaltaken leert de leerling de taal efficiënt gebruiken, zowel receptief (lezen en luisteren) als productief (gesprekken voeren, spreken, schrijven).

Conform de eindtermen en het Europees Referentiekader leert de leerling dus:

¹ Council of Europe (2001), Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, Cambridge University Press.

Voor de Nederlandse vertaling:

http://taalunieversum.org/onderwijs/publicaties/gemeenschappelijk_europees_referentiekader/gemeenschappelijk_europees_referentiekader.pdf.

Voor de Franstalige versie: <http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/documents/cadrecommun.pdf>.

² Zie www.vvksso.be > visieteksten. De Coördinatiecommissie moderne talen, die de werking van de verschillende leerplancommissies moderne talen van het VVKSO coördineert, publiceerde in november 2007 haar Een visie op het onderwijs in moderne vreemde talen. In die tekst heeft zij de visie, die in deze inleiding samengevat wordt, toegelicht en verantwoord. Deze 'Visietekst' is het resultaat van intensieve besprekingen in de Coördinatiecommissie moderne talen, in overleg met de pedagogische begeleiders en de leden van de leerplancommissies Duits, Engels, Frans, Nederlands en Klassieke talen. De tekst vormt een stapsteen en wegwijzer naar een coherente visie over het modernetalenonderricht.

³ Een taaltaak is een realistische taak in een zo authentiek mogelijk maatschappelijke context. Daarbij is sprake van een open situatie waarin de leerling zelfstandig in de doeltaal kan functioneren.

- gevarieerde communicatieve taaltaken uitvoeren met een toenemende moeilijkheidsgraad en een groei in autonomie;
- in zo authentiek mogelijke taalgebruikssituaties functioneren;
- reflecteren over taalgebruik en taalgebruikssituaties;
- met verschillende tekstsoorten omgaan.

Als taalleerder is hij dus een taalgebruiker. Bij communicatie en dus ook in het taalonderwijs, is het correct begrijpen en overbrengen van boodschappen essentieel: de focus ligt op de betekenis en op de doeltreffendheid van de communicatie. Het streven naar lexicale accuraatheid en grammaticale correctheid is daarbij een belangrijke attitude om de communicatie efficiënt te laten verlopen.

Dit leerplan wil leerlijnen uitzetten en houvast bieden aan de leraar om leeractiviteiten te ontwikkelen die de leerlingen toelaten het gewenste taalvaardigheidsniveau te bereiken.

Leeswijzer

Deze brochure bevat het leerplan Frans voor de studierichtingen Handel en Handel-talen in de tweede graad tso.

Dit leerplan bestaat uit **twee delen**.

Deel 1 bevat de leerplandoelstellingen en de leerinhouden. Hier vind je het antwoord op de vraag wat in de tweede graad tso Handel en Handel-talen zeker moet gerealiseerd worden voor Frans, wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Daarbij horen vakspecifieke attitudes. Het leerplan vermeldt ook over welke infrastructuur en didactische uitrusting de taalleraren minimaal moeten kunnen beschikken op school.

De leerplandoelstellingen van het leerplan Frans zijn gebaseerd op de eindtermen.

Eindtermen zijn de bij decreet vastgelegde minimumdoelen op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de overheid als noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie. Voor het voltijds secundair onderwijs worden eindtermen vastgelegd per graad en per onderwijsvorm. De herziene eindtermen werden gekoppeld aan het Europees referentiekader, het ERK (le CECR, Cadre européen commun de référence). De eindtermen moderne talen gelden zowel voor Frans als voor Engels. Alleen voor het kennisgedeelte zijn er verschillen. Dit leerplan is dan ook geschreven in nauwe samenwerking met de collega's Engels. Deze gelijkvormigheid kan alleen maar duidelijkheid en overleg in de hand werken.

Leerplandoelstellingen zijn gebaseerd zijn op de eindtermen en vastgelegd door het VVKSO, de koepel van de katholieke secundaire scholen, die haar visie op het onderwijs moderne vreemde talen heeft verwoord in de tekst *Een visie op het onderwijs in moderne vreemde talen*⁴. De leerplannen zijn goedgekeurd door de onderwijsinspectie en worden als dusdanig door haar gecontroleerd.

De leerplandoelstellingen houden rekening met de beginsituatie van de leerlingen. De leerdoelen van de tweede graad sluiten aan bij de leerdoelen van de eerste graad en leggen de basis voor de leerdoelen van de derde graad. Ze dragen ook bij tot de algemene doelstellingen van het secundair onderwijs.

Deel 2 gaat over de didactische implicaties van een communicatieve en taakgerichte benadering van het vreemdetalenonderwijs. In dit deel vind je pedagogisch-didactische wenken om de realisatie van de leerplandoelstellingen doelgericht en efficiënt na te streven. De leerplancommissie is hierbij vertrokken van een nodenanalyse, de vragen waarop de leraars een antwoord willen vinden in de leerplannen. Het tweede deel bevat ook informatie, aanbevelingen en suggesties i.v.m.:

- ERK;
- evaluatie;
- leerautonomie, activerende werkvormen en differentiatie;
- taalbeleid;
- ICT-integratie en aandacht voor digitale media;
- enz..

Tot slot zijn er een beperkte bibliografie, een begrippenlijst en enkele bijlagen.

Voor dit tweede deel is geen goedkeuring van de inspectie vereist en het kan ook gewijzigd worden om in te spelen op actuele onderwijskundige of vakdidactische evoluties.

⁴ VVKSO, *Een visie op het onderwijs in moderne vreemde talen*, 2007.

1 Algemene informatie

1.1 Situering van het leerplan

Frans behoort tot de basisvorming en het specifieke gedeelte van de tso-studierichtingen Handel en Handel-talen in de tweede graad van het secundair onderwijs. Een goede beheersing van het Frans is in deze studierichtingen zeer belangrijk.

De vakgebonden eindtermen moderne vreemde talen Frans en Engels tweede graad tso zijn opgesteld als een gemeenschappelijke basis voor alle tso-studierichtingen. Zij formuleren uitsluitend wat men moet realiseren in de studierichtingen met 2 u Frans in de basisvorming. Wat de studierichtingen met een hoger lestijdenpakket betreft, waaronder Handel en Handel-talen, bepaalt het leerplan wat je bovenop de eindtermen moet bereiken, overeenkomstig de specificiteit van de studierichtingen.

Van de leerlingen in deze studierichtingen wordt een hoger verwerkingsniveau⁵ en een betere taalbeheersing verwacht (langere en moeilijkere teksten begrijpen, hoger verwerkingsniveau voor luisteren en lezen, vlotter langere en complexere gesprekken voeren, betere formulering en hogere vormcorrectheid in spreken, gesprekken voeren en schrijven). Deze leerlingen zouden dus “taalvaardiger” moeten zijn dan de leerlingen uit andere tso-studierichtingen.

Het leerplan voorziet bovendien zowel uitbreiding⁶ (**U**) als verdieping⁷ (**V**), verplicht in Handel-talen en facultatief in Handel. Het is evident dat in de tweede graad ook af en toe onderwerpen kunnen aan bod komen die aansluiten bij de **specificiteit van de studierichting (S)**. Het is NIET VERPLICHT maar wel STERK AANBEVOLEN als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad. Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk. Je kan, in samenspraak met de vakgroep, zelf goed inschatten in welke mate dit nuttig en mogelijk is. De richtingspecifieke onderwerpen en taalgebruikssituaties komen natuurlijk vooral in de derde graad aan bod waar uitdrukkelijk gevraagd wordt vakoverschrijdend te werken.

Om je toe te laten je lespraktijk aan te passen aan de wisselende noden van de leerlingen, is het leerplan dus relatief open. Concreet betekent dit dat alle leerlingen dezelfde algemene doelen nastreven maar dat er verschillen zullen zijn in de mate waarin en manier waarop ze de doelstellingen bereiken. Dit wordt bepaald door de gekozen studierichting maar hangt ook af van de concrete klassituatie en de individuele leerling. Je kan dus, in overleg met de vakgroep, je lessen aanpassen aan de realiteit van je klas. Er is ook een kans voor differentiatie binnen de klas.

1.2 Beginsituatie en profiel van de leerling

De leerlingen hebben bij het begin van de 2de graad een **gemeenschappelijke basis** gehad. Ze hebben in principe tenminste 4 jaar Frans (d.w.z. een georganiseerde, systematische cursus Frans) achter de rug: 2 jaar in het basisonderwijs en 2 jaar in de A-stroom van het secundair onderwijs (het aantal lessen per week kan verschillen). In de regio Brussel hebben de leerlingen al vanaf het 3de leerjaar van het basisonderwijs Frans gevolgd.

⁵ Verwerkingsniveaus : kopiërend, beschrijvend, structurerend en beoordelend (zie 1.5.2 en 1.5.3).

⁶ Uitbreiding (“kwantitatief”): door extra leerplandoelstellingen of taken streef je naar een hoger verwerkingsniveau (bv. beschrijvend → structurerend), door uitgebreidere woordenschat en grammatica vergroten de communicatiemogelijkheden.

⁷ Verdieping (“kwalitatief”): je streeft naar een betere taalbeheersing door de aanpassing van de tekstkenmerken (bv. langere teksten begrijpen of hogere vormcorrectheid bij het spreken).

Algemeen kan men stellen dat de leerlingen bij het begin van de 2de graad de doelstellingen bereikt hebben zoals die omschreven zijn in het leerplan van de 1ste graad. Op het einde van de 1ste graad, adviseerde de klassenraad de tso-studierichtingen Handel of Handel-talen aan de leerlingen op basis van een aantal observatiegegevens en van hun behaalde cijfers.

Van de leerlingen in deze studierichtingen wordt zeker verwacht dat ze het belang inzien van het Frans voor hun verdere studies en hun later beroep. Ze moeten bereid zijn een regelmatige en volgehouden inspanning voor hun studie op te brengen. Vooral aan de leerlingen van de studierichting Handel-talen worden hogere eisen gesteld qua taalvaardigheid, interesse en motivatie.

De beginsituatie mag dan al voor de meeste leerlingen gelijkaardig zijn, in de praktijk kunnen er **grote verschillen** zijn. In de 1ste graad zijn de klassen soms zeer heterogeen. Daarom werkt men er met **beheersingsniveaus**⁸: elementair, basis en verdieping. Het *elementaire niveau* is het absolute minimum en de eigenlijke basisdoelstelling is nog niet bereikt. *Basis* is het verwachte beheersingsniveau van een doelstelling en is in principe het te realiseren niveau voor alle leerlingen. Het *verdiepingsniveau* veronderstelt een grotere beheersingsgraad en is niet voor alle leerlingen haalbaar. Bovendien kan de mate waarin de leerlingen al in contact zijn gekomen met het Frans buiten de school bepalend zijn voor verschillen tussen de leerlingen. Daarnaast is er de realiteit van migranten, ex-OKAN'ers, enz. Een en ander maakt dat de beginsituatie in het derde jaar toch heterogener is dan je op het eerste gezicht zou denken. Nog belangrijker zijn daarbij de aard, de aanleg en de interesses van de leerling.

Van de leerlingen in tso wordt vooral praktische taalkennis verwacht. Hun belangstelling is sterker gericht op het verwerven van praktische vaardigheden en kennis. Er is dus best een rechtstreeks verband tussen de leerstof en de concrete situatie waarin de leerlingen die leerstof nodig hebben. Sommige leerlingen zullen taalvaardiger en gemotiveerder zijn en meer aanleg hebben voor talen. Ook voor deze leerlingen primeert de efficiënte en zo correct mogelijke communicatie. Maar als de leerlingen meer aankunnen dan wat het leerplan voorschrijft, kan de vakgroep inschatten wat nuttig, mogelijk en haalbaar is.

1.3 Plaats van dit leerplan in het geheel van het curriculum Frans secundair onderwijs

Het leerplan voor de 2de graad vervult een scharnierfunctie: het sluit aan bij en bouwt verder op het leerplan voor de A-stroom van de 1ste graad.

Bij het beëindigen van de 2de graad van het secundair onderwijs moeten de leerlingen opnieuw kiezen welke studierichting zij in de 3de graad zullen volgen. Voor de meeste leerlingen uit onze doelgroep zijn de keuzemogelijkheden weliswaar niet meer zo open als op het einde van de 1ste graad.

In het secundair onderwijs leert de leerling de moderne vreemde talen in de eerste plaats om er zelfstandig iets concreets en praktisch mee te doen. Een moderne vreemde taal leren bestaat uit het verwerven van vaardigheden. Daarbij gaat het om lezen, luisteren, spreken, gesprekken voeren en schrijven in concrete, voor hen herkenbare situaties.

Op het einde van hun studieloopbaan in het secundair onderwijs kunnen de leerlingen hun taalkennis en -vaardigheid in een aantal situaties inzetten, zoals:

- Frans kunnen gebruiken tijdens hun latere studies en loopbaan;
- Frans kunnen gebruiken voor professionele doeleinden in het bedrijfsleven;
- sociaal contact kunnen onderhouden zowel met Franstaligen als met niet-Franstaligen die ook het Frans als communicatiemiddel hebben geleerd;
- rechtstreeks toegang verkrijgen tot de Franssprekende wereld, om zich cultureel te verruimen en om zich te ontspannen.

⁸ Zie ook leerplan Frans 1ste graad A-stroom D/2010/7841/014 p.15.

Om deze algemene doelstellingen te bereiken, doorlopen de leerlingen in de 2de en verder in de 3de graad cursussen volgens speciaal voor hen voorziene leerplannen. De leerplannen concretiseren de bovenstaande algemene doelstellingen. Ze stellen deze tso-leerlingen in staat om op het einde van het secundair onderwijs het globale ERK-niveau (A2)-B1 te bereiken.

1.4 Aansluiting bij de doelen van het secundair onderwijs in het algemeen

Samen met de andere vakken speelt het vreemdetalenonderwijs een belangrijke rol in de algemene vorming. Het ontwikkelt de kennis, de inzichten, de vaardigheden en de attitudes die de leerling in staat stellen om:

- zijn communicatieve competentie te ontwikkelen;
- zich intellectueel en cultureel te (blijven) verrijken;
- adequaat te functioneren in een multiculturele maatschappij.

De karakteristieke, interactieve methodiek bij het aanleren van een moderne vreemde taal maakt bovendien het vak Frans bijzonder geschikt om belangrijke attitudes te helpen vormen, zoals communicatiebereidheid, openheid, spreekdurf en spreekbereidheid, begrip voor andermans pogingen tot communicatie, respect voor zichzelf en anderen, contactvaardigheid en bereidheid tot samenwerking.

Het spreekt vanzelf dat dit slechts kan als je in je lessen Frans aan deze attitudes werkt.

1.5 Verheldering van een aantal sleutelbegrippen uit de eindtermen

De doelstellingen van dit leerplan zijn gebaseerd op de verplicht te bereiken eindtermen Moderne Vreemde Talen voor de 2de graad tso. Het vult ze echter aan en kadert ze in een eigen perspectief. Als je het leerplan volgt, realiseer je meteen ook de eindtermen.

Bij de formulering van de eindtermen / leerplandoelstellingen komen een aantal begrippen voor die we hieronder verduidelijken.

1.5.1 Van taken naar taaltaken

In de eindtermen staan taken centraal: het hoofddoel van taalonderwijs is niet zozeer dat leerlingen vooral kennis verwerven over taal, wel dat ze er zoveel mogelijk mee kunnen doen. De eindtermen, en dus ook de leerplandoelstellingen, zijn daarom bijna uitsluitend geformuleerd in termen van taken, die beschrijven wat iemand doet met taal. De leerplandoelstellingen geven aan welke taken de leerling moet kunnen uitvoeren en hoe goed hij dat moet kunnen. In de overzichten van de leerplandoelstellingen noemen we ze: luistertaken, leestaken, spreektaken, gesprekstaken en schrijftaken.

In de communicatieve aanpak stond de communicatie tussen personen centraal. De taalleerder speelt een actieve rol in zijn taalverwervingsproces waar hij ook verantwoordelijk voor is. De actionele of taakgerichte benadering neemt de principes van de communicatieve aanpak over en voegt er het principe van de taaltaak aan toe. De taalleerder is eerst en vooral een taalgebruiker, een persoon die in een welbepaalde context, een taaltaak uitvoert in functie van een concreet resultaat. «*Si les actes de parole se réalisent dans des activités langagières, celles-ci s'inscrivent elles-mêmes à l'intérieur d'actions en contexte social qui seules leur donnent leur pleine signification*⁹». Bij het uitvoeren van de taaltaak doet de taalleerder beroep op zijn kennis, vaardigheden en strategieën om zijn communicatief doel te bereiken.

De taakgerichte aanpak legt de nadruk op het ontwikkelen van strategieën in het taalverwervingsproces. Strategieën beheersen is immers een voorwaarde om een autonome taalleerder en taalgebruiker te wor-

⁹ Hfdstk 2.1 ERK

den. Het is dan ook essentieel om de taalleerders met taaltaken te confronteren. Deze zullen slechts al doende (via taaltaken) strategieën leren ontwikkelen.

Een receptieve taalkaak leidt naar een **inzicht**, een gegeven, iets dat men weet (bv. een vertrekur van een trein, het uitzicht van een kamer) of tot een concreet iets (bv. een tekening van een ongeluk).

Voorbeelden van receptieve taken:

- bij het lezen van informatieve teksten¹⁰ ‘de hoofdgedachte achterhalen’ (ET 10) of concreter: bij het lezen van een krantenartikel in enkele zinnen weergeven wat de auteur over het onderwerp zegt.
- bij het beluisteren van prescriptieve teksten ‘relevante informatie selecteren’ (ET 4) of concreter: bij het beluisteren van richtlijnen noteren wat men in een concrete situatie moet doen.

Een productieve taak leidt tot een concreet resultaat of **product**. Dit product is een gesproken of geschreven tekst.

Voorbeelden van productieve taken:

- ‘een ervaring beschrijven’ (ET 20): de leerlingen beschrijven hun eerste schooldag of de eerste keer dat ze mochten uitgaan. Daarbij vertellen ze niet alleen wat ze gedaan hebben, maar ook hoe ze zich voelden.
- ‘een mededeling schrijven’ (ET 26): de leerlingen stellen een eenvoudige advertentie op, ze schrijven een kort bericht aan Franstalige leerlingen die een dag op bezoek komen om mee te delen hoe het programma er zal uitzien.

Om de moeilijkheidsgraad van receptieve taken (het verwerken van gesproken en geschreven teksten - luisteren en lezen) te omschrijven, gebruikt men drie parameters: tekstsoorten, tekstkenmerken en verwerkingsniveaus. Voor de omschrijving van productieve taken (het produceren van gesproken en geschreven teksten - spreken, gesprekken voeren en schrijven), doet men een beroep op twee parameters: het verwerkingsniveau en de tekstkenmerken. In wat volgt, lichten we deze begrippen toe.

1.5.2 Receptieve taken (luisteren en lezen): tekstsoorten, tekstkenmerken en verwerkingsniveaus

Tekstsoorten

De leerlingen moeten kunnen omgaan met verschillende tekstsoorten. De eindtermen onderscheiden vijf tekstsoorten op basis van wat als het meest dominante kenmerk van de tekst ervaren wordt.

Tekstsoort	Omschrijving	Voorbeelden
informatieve teksten	het overbrengen van informatie	schema, tabel, krantenartikel, nieuwsitem, mededeling, folder, verslag, formulier, brief, e-mail, documentaire, interview, gesprek, uiteenzetting (door de leerkracht), recensie, blog, website
prescriptieve teksten	het rechtstreeks sturen van het handelen van de ontvanger	instructie (m.b.t. klasgebeuren), opschrift, waarschuwing, gebruiksaanwijzing, handleiding, publieke aankondiging, reclameboodschap
argumentatieve teksten	het opbouwen van een redenering	discussie(forum), verkoopsgesprek, lezersbrief
narratieve teksten	het verhalend weergeven van feiten en gebeurtenissen	verhaal, reportage, scenario, relaas, interview, boek, film, feuilleton, hoorspel, reisverhaal
artistiek-literaire teksten	de expliciete aanwezigheid van een esthetische component	gedicht, kortverhaal, roman, toneel, stripverhaal, chanson, clip, podcast

¹⁰ Met “tekst” bedoelen we elke boodschap die een taalgebruiker ontvangt of produceert, zowel mondeling als schriftelijk bv. instructies in de klas, dialoog, affiche, mail, krantenartikel ...

In principe kan men stellen dat bepaalde tekstsoorten meestal moeilijker zijn dan andere teksten. Zo zijn informatieve teksten doorgaans gemakkelijker dan argumentatieve of artistiek-literaire teksten. De tekstsoort is echter geen absoluut criterium dat bepalend is voor de moeilijkheidsgraad van de tekst: deze wordt mee bepaald door de tekstkenmerken.

Tekstkenmerken

De tekstkenmerken worden omschreven door 4 criteria: inhoudelijke elementen, visuele ondersteuning en lay-out, formele aspecten en taalgebruik. In de 3de kolom vind je de tekstkenmerken zoals de eindtermen 2de graad tso ze vermelden.

Inhoudelijke elementen	behandeld onderwerp	- concreet - vertrouwd en af en toe minder vertrouwd - eigen leefwereld en dagelijks leven - af en toe ook onderwerpen van algemene aard
	taalgebruikssituatie	- concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties ¹¹ - ook met socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld - met aandacht voor digitale media
	Visuele ondersteuning / achtergrondgeluiden / lay-out	- met en zonder visuele ondersteuning - af en toe ook met achtergrondgeluiden
Formele aspecten: structuur, samenhang en lengte	tekststructuur	- eenvoudige en duidelijke tekststructuur - ook met redundante ¹² informatie
	complexiteit van de zinnen	- enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
	lengte	- vrij korte teksten
Taalgebruik	uitspraak, articulatie, intonatie	- heldere uitspraak - zorgvuldige articulatie - duidelijke natuurlijke intonatie - standaardtaal
	tempo en vlotheid	- rustig tempo
	woordenschat	- frequente woorden, overwegend eenduidig in de context
	taalvariëteit	- ook met af en toe minimale afwijking van de standaardtaal - formeel en informeel

Volgende elementen komen dus in aanmerking om de moeilijkheidsgraad van een tekst te bepalen:

Inhoudelijk: onderwerp en taalgebruikssituatie	concreet vertrouwd	versus versus	abstract niet vertrouwd
Visuele ondersteuning, achtergrondgeluiden en lay-out	met visuele ondersteuning zonder storende achtergrondgeluiden	versus versus	zonder met achtergrondgeluiden
	met lay-out	versus	zonder

¹¹ Relevante situaties : situaties waarin de leerling zich ook kan bevinden als hij zijn moedertaal spreekt. Ze situeren zich in contexten waarmee de leerlingen van deze leeftijd vertrouwd zijn.

¹² Redundant: wat er meer is of verstrekt wordt dan strikt nodig (voor begrip of informatie), overbodig.

Structuur en samenhang (op niveau van zin en tekst)	eenvoudig duidelijke structuur	versus	complex ongestructureerd
Lengte	kort	versus	lang
Uitspraak, articulatie en intonatie	helder en zorgvuldig	versus	onduidelijk
Spreektempo	traag	versus	snel
Woordenschat en taalvariëteit	meest frequente woorden standaardtaal	versus versus	minder frequente afwijkend van de standaardtaal

De complexiteit van een tekst wordt mee bepaald door bovenvermelde tekstkenmerken. Maar ook hier gaat het niet om absolute criteria: zo kan bv. een korte tekst veel moeilijker zijn dan een lange tekst. Om de moeilijkheidsgraad van een tekst te bepalen moeten de verschillende criteria – tekstsoorten en tekstkenmerken – steeds in samenhang bekeken worden. De moeilijkheidsgraad van de taak wordt niet enkel bepaald door de complexiteit van de tekst maar ook door het verwerkingsniveau.

Verwerkingsniveaus

De eindtermen voor de receptieve vaardigheden van de 2de graad tso situeren zich op beschrijvend niveau. Sterkere leerlingen zullen mits ondersteuning ook het structurerend (of zelfs het beoordelend) niveau aankunnen. Werkwoorden (bv. globale onderwerp bepalen) geven aan wat de leerling precies met de tekst moet kunnen doen. Een hoger verwerkingsniveau impliceert het onderliggend verwerkingsniveau. Zo zal een leerling die de informatie van een artikel (informatieve tekst) op een overzichtelijke manier kan ordenen (structurerend niveau) ook relevante informatie moeten kunnen selecteren (beschrijvend niveau).

Zoals uit onderstaande voorbeelden blijkt, is de opdracht bij de tekst (wat de leerling met de tekst moet kunnen doen) bepalend voor de moeilijkheidsgraad van de taak.

Receptieve taken op beschrijvend niveau	De leerlingen achterhalen de informatie zoals die in de tekst gegeven en opgebouwd is.
het globale onderwerp bepalen	<ul style="list-style-type: none"> • aangeven waarover de tekst gaat • tekstsoort herkennen • ...
de hoofdgedachte achterhalen	<ul style="list-style-type: none"> • aanduiden / in een of enkele zinnen aangeven wat de auteur of spreker over het onderwerp zegt • uit de titel het hoofdthema van de tekst afleiden • ...
een spontane mening/appreciatie vormen	<ul style="list-style-type: none"> • aankruisen wat je spontaan denkt of voelt bij een tekst
de gedachtegang volgen	<ul style="list-style-type: none"> • de chronologie in een verhaal herkennen, de gebeurtenissen in de volgorde van het verhaal zetten • in een argumentatieve tekst de redenering volgen om te weten of de auteur voor of tegen een stelling is • ...
relevante informatie selecteren	<ul style="list-style-type: none"> • ingrediënten in een recept terugvinden • bij het beluisteren van een weerbericht, aangeven welk weer het wordt in een bepaalde streek • ...
de tekststructuur en -samenhang herkennen	<ul style="list-style-type: none"> • een tekstsoort herkennen door de lay-out • elementen van een opsomming herkennen • hoofdzaken en relevante informatie aanvullen in een tekstgebonden structuurschema¹³

¹³ Het gaat hier niet om een algemeen structuurschema toepasbaar op verschillende teksten maar om een structuurschema aangepast aan een specifieke tekst.

	<ul style="list-style-type: none"> • een mindmap aanvullen • structurerende elementen zoals voegwoorden herkennen • ...
Receptieve taken op structurerend niveau	De leerlingen beheersen het vorige verwerkingsniveau en zijn bovendien in staat de informatie op een overzichtelijke wijze te ordenen (m.a.w. op een wijze die kan afwijken van de ordening in de beluisterde of gelezen tekst).
informatie op overzichtelijke wijze ordenen	<ul style="list-style-type: none"> • elementen van een tekst in hun chronologische volgorde herstellen • de voor- en nadelen aangeven (bv. bij de voorstelling van een product) • een mindmap maken • ...
Receptieve taken op beoordelend niveau	De leerlingen kunnen de informatie achterhalen, op een persoonlijke wijze ordenen en beoordelen op basis van informatie uit andere bronnen.
Informatie beoordelen	<ul style="list-style-type: none"> • krantenartikels beoordelen op hun volledigheid • reclamespotjes vergelijken • ...

De complexiteit van een receptieve taak wordt dus bepaald door het samenspel van tekstsoort, tekstkenmerken en verwerkingsniveau.

1.5.3 Productieve taken (spreken, gesprekken voeren en schrijven): verwerkingsniveaus en tekstkenmerken

Verwerkingsniveaus

Het kopiërend niveau (luidop lezen, nazeggen, overschrijven ...) komt niet meer voor in de leerplannen 2de graad. De eindtermen voor de 2de graad tso onderscheiden 2 verwerkingsniveaus voor de teksten die de leerlingen (mondeling en schriftelijk) moeten kunnen produceren: het beschrijvend en het structurerend niveau. Sterkere leerlingen kunnen misschien ook het beoordelend niveau aan. Zoals blijkt uit onderstaand overzicht, verwacht men bij taken op structurerend niveau, een grotere inbreng van de leerlingen en een grotere vaardigheid om hun gedachten / mening op een gestructureerde manier te verwoorden en vorm te geven in een samenhangend geheel.

Taken op beschrijvend niveau	
<ul style="list-style-type: none"> - de taak is gebaseerd op behandelde teksten: de leerlingen brengen de informatie over zoals ze die verwerven, zonder noemenswaardige veranderingen qua inhoud, formulering of structuur. - de taak is NIET gebaseerd op behandelde teksten: de leerlingen voeren de taak uit zonder daarbij specifieke tekststructuren te hanteren (= spontaan spreken en schrijven). 	
Spreken	Schrijven
1 informatie meedelen	1 formulieren en vragenlijsten invullen
2 navertellen	2 mededelingen schrijven
3 een spontane mening geven	3 beschrijven
4 beschrijven	
Taken op structurerend niveau	
<ul style="list-style-type: none"> - bij het schrijven van brieven en mails zorgen de leerlingen ervoor dat de boodschap samenhangend is en gebruiken ze structurelementen die eigen zijn aan correspondentie. 	

Spreken	Schrijven
5 samenvatten 6 verslag uitbrengen	4 eenvoudige, ook digitale, correspondentie voeren
Taken op beoordelend niveau - de leerlingen zijn in staat een standpunt te verwoorden en hierbij passende argumenten naar voor te brengen.	
Spreken	Schrijven
7 eenvoudige argumenten formuleren ter ondersteuning van een oordeel of mening	5 eenvoudige argumenten formuleren, een standpunt kort verwoorden

Een productieve taak leidt tot een concreet resultaat of product. Dit product is een gesproken tekst (bv. een gesprek, een toelichting bij een foto, een uiteenzetting voor de klas ...) of een geschreven tekst (bv. een brief, een samenvatting ...).

Tekstkenmerken

De taalproducties van de leerlingen moeten een aantal kenmerken vertonen en aan kwaliteitscriteria beantwoorden. De eindtermen voor de 2de graad tso omschrijven deze tekstkenmerken als volgt:

Inhoudelijke elementen	behandeld onderwerp	- concreet - vertrouwd
		- eigen leefwereld en dagelijks leven - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard (enkel voor mondelinge producties)
	taalgebruikssituatie	- concrete en voor de leerlingen relevante situaties
		- af en toe met achtergrondgeluiden - met en zonder visuele ondersteuning - met aandacht voor digitale media
Formele aspecten: structuur, samenhang en lengte	complexiteit van de zinnen	- enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
	tekststructuur	- eenvoudige en duidelijke tekststructuur
	lengte	- vrij korte teksten
Taalgebruik	uitspraak, articulatie en intonatie	- uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan, standaardtaal
	tempo en vlotheid	- met eventuele herhalingen en onderbrekingen - rustig tempo
	woordenschat	- frequente woorden
	taalvariëteit	- standaardtaal
		- informeel en formeel

De eindtermen omschrijven dus niet alleen **wat** leerlingen moet de taal moeten kunnen doen, ze geven ook aan **hoe goed** de leerlingen de taken moeten kunnen uitvoeren.

2 Algemene doelstellingen

De visietekst van 2007 verwoordt de basisvisie voor het vreemdetalenonderwijs. De tekst zegt onder meer dat de leerling:

- gevarieerde communicatieve taaltaken leert uitvoeren met een progressie in moeilijkheidsgraad of complexiteit en een groei in autonomie;
- in zo authentiek mogelijke taalgebruikssituaties leert functioneren en daarbij leert reflecteren over taalgebruik en taalgebruikssituaties;
- met verschillende tekstsoorten leert omgaan.

De algemene doelstellingen liggen op vier terreinen: de attitudes (1), de taaltaken en functionele kennis (2), de taalleervaarigheden (3) en de interculturele competentie (4).

1 De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten aanzien van het Frans als taal en als vak. Ze zijn bereid de taal te leren en te gebruiken. Ze zijn bovendien bereid hun taal te verzorgen. Ze streven ook naar een steeds grotere vormcorrectheid.

2 Zij kunnen adequaat en zelfstandig functioneren in eenvoudige en courante communicatiesituaties die relevant zijn voor hun belangstelling en leefwereld. Dit betekent:

- informatie uit gesproken boodschappen begrijpen (luistervaardigheid) en hierbij hun luistergedrag afstemmen op verschillende doeleinden;
- informatie uit geschreven teksten (leesvaardigheid) begrijpen, waarbij ze hun leesgedrag afstemmen op verschillende doeleinden of leesintenties;
- vragen beantwoorden en/of iets vertellen m.b.t. het dagelijks leven, hun leefwereld (spreekvaardigheid);
- deelnemen aan eenvoudige rechtstreekse of telefonische gesprekken (gespreksvaardigheid);
- eenvoudige geschreven mededelingen doen en boodschappen formuleren. Deelnemen aan vormen van geschreven interactie, zoals corresponderen en chatten (schrijfvaardigheid).

Om bovengenoemde taaltaken te kunnen uitvoeren, hebben de leerlingen functionele kennis (vorm, betekenis, reële gebruikscontext van woorden en grammaticale constructies, aspecten van de socioculturele verscheidenheid van de Franstalige wereld) nodig.

3 Bij het uitvoeren van de taaltaken leren de leerlingen leerstrategieën toepassen die hen in staat stellen om hun taalleervaardigheid te ontwikkelen en daarbij steeds autonomer te worden.

4 De lessen Frans ondersteunen de interculturele communicatieve competentie van de leerlingen: ze dragen ertoe bij dat ze de anderen met respect en onbevooroordeeld benaderen bij ontmoetingen met mensen uit andere culturen.

De leer- en evaluatieprocessen geven de leerlingen (en hun ouders) voldoende informatie om hen in staat te stellen de aard van de verdere studies op een positieve wijze te bepalen op het einde van de 2de graad. De delibererende klassenraad moet hen hierbij kunnen begeleiden en adviseren, rekening houdend met het taalinzicht, de motivatie, de belangstelling en de aanleg van de individuele leerling.

3 Leerplandoelstellingen en leerinhouden

3.1 De communicatieve vaardigheden

Dit leerplan formuleert doelstellingen voor de 5 communicatieve vaardigheden: luisteren, lezen, spreken, gesprekken voeren (of mondelinge interactie) en schrijven.

Voor elke vaardigheid wordt steeds dezelfde structuur gebruikt:

- de leerplandoelstellingen en mogelijke producties (voor de productieve vaardigheden);
- voorbeelden van tekstsoorten (voor de receptieve vaardigheden) en de tekstkenmerken;
- suggesties voor verdieping in sterke klassen;
- een beknopte leerlijn.

In de praktijk zijn de vaardigheden echter niet altijd te scheiden. Door de integratie van vaardigheden wordt een opdracht levensechter, bv. een gelezen tekst kan het uitgangspunt zijn voor een gesprek.

Leerplandoelstellingen en leerinhouden

De leerplandoelstellingen omschrijven voor de verschillende vaardigheden welke taken de leerling moet kunnen uitvoeren. Voor de receptieve vaardigheden worden hierbij de tekstsoorten aangegeven, voor de productieve vaardigheden de (gesproken en geschreven) teksten die de leerling zelf moet kunnen produceren. Daarnaast worden voorbeelden gegeven van mogelijke leerinhouden: voorbeelden van tekstsoorten (receptieve vaardigheden) en voorbeelden van producties (productieve vaardigheden). Deze voorbeelden zijn enkel richtinggevend: ze kunnen de leerkracht inspireren bij de selectie van teksten en opdrachten.

De leerplandoelstellingen en leerinhouden hebben ook betrekking op functionele kennis, strategieën en attitudes. Bij het uitvoeren van taaltaken moet de leerling vaardigheden inzetten die berusten op een samenspel van al deze componenten. Groeien in taalvaardigheid veronderstelt dan ook dat de verschillende componenten samen ontwikkeld worden.

- De doelstellingen die betrekking hebben op het herkennen van cultuuruitingen die specifiek zijn voor de francofone wereld sluiten aan bij de interculturele competentie. Het gaat hier over kennis van de wereld in het algemeen en de francofone wereld in het bijzonder, van taalkundige elementen (bv. afkortingen, letterwoorden ...) en van sociolinguïstische aspecten (taalregisters¹⁴, afwijkingen van de standaardtaal, beleefdheidsconventies, sociale conventies ...).
- De doelstellingen m.b.t. de functionele kennis benadrukken het geïntegreerd karakter van kennis en vaardigheden. Vragen als “wat moet de leerling kunnen doen?” en “wat moet hij hiervoor kennen en weten?” zijn uiterst belangrijk. Om taken uit te voeren moet de leerling immers de nodige functionele kennis (woordenschat, taalstructuren, taalinzichten ...) inzetten. Tegelijkertijd breidt hij zijn taalkennis uit door (onder begeleiding) te reflecteren over de ontvangen of geproduceerde tekst.
- De strategieën zijn technieken, procedures of handelingen die bij het uitvoeren van taken de communicatie (het begrijpen of het overbrengen van de boodschap) vergemakkelijken en effe tiever maken. Elke geoefende taalgebruiker hanteert ze misschien onbewust. Bij de beginnende taalgebruiker moet ons onderwijs ze ontwikkelen en versterken.
- De **attitudes** beschrijven wenselijk gedrag dat de leerling ontwikkelt bij het uitvoeren van de taaltaken. De doelstellingen die betrekking hebben op attitudes zijn met een asterisk(*) aangeduid. Voor attitudes geldt geen realisatie- maar een inspanningsverplichting. Het komt er dus op aan de leerlingen kansen te bieden om deze attitudes te ontwikkelen door het aanbieden en inoefenen van daarop gerichte activiteiten.

¹⁴ In het Frans kan men een onderscheid maken tussen (1) registre familier of langue informelle (bv. un pote), (2) registre courant of langue courante (bv. un ami, un copain) en (3) registre soutenu of langue formelle (bv. Comment vous appelez-vous?). De leerling kan een taalregister herkennen en het taalregister aanpassen aan de gesprekspartner.

3.1.1 Luisteren

Leerplandoelstellingen

Doelstellingen		tekstsoorten				
De leerlingen kunnen de volgende luistertaken uitvoeren op beschrijvend niveau:		informatief	prescriptief	narratief	argumentatief	artistiek-literair
Lu 1	het onderwerp bepalen (ET 1).	✓	✓	✓	✓	✓
Lu 2	de hoofdgedachte achterhalen (ET 2).	✓	✓	✓	✓	✓
Lu 3	de gedachtegang volgen (ET3).	✓	✓	✓	✓	✓
Lu 4	relevante informatie selecteren (ET 4).	✓	✓	✓	✓	✓
Lu 5	een spontane mening vormen (ET 5).	✓	✓	✓	✓	✓
Lu 6	de structuur en de samenhang van een tekst herkennen (ET 6).	✓	✓	✓		
De leerlingen kunnen de volgende luistertaak uitvoeren op structurerend niveau:						
Lu 7	(mits ondersteuning) de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen.	✓				
Bij het uitvoeren van de luistertaken kunnen de leerlingen:						
Lu 8	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de francofone wereld (ET 7).					
Lu 9	hun functionele kennis (de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren, de uitspraak en de intonatiepatronen ...) inzetten en uitbreiden (ET 31-32). Ze kunnen daarbij nadenken over taal en taalgebruik. De leerlingen zijn bv. vertrouwd met: - elementaire omgangsvormen; - verschillende tekstsoorten en luistersituaties; - de opbouw van een gesprek en van een gesproken tekst (openingsrituelen, onvolledige zinnen, hernemen van de woorden van de andere, aarzelingen, herhalingen, redundantie); - het taalregister van de spreker (formeel, informeel) in duidelijke situaties; - intonatiepatronen; - non-verbaal gedrag.					

Indien nodig, passen de leerlingen de volgende strategieën toe: (ET 8)	
Lu 10	<p>Luisterstrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; - het luisterdoel bepalen en hun luistergedrag en aanpak er op afstemmen; - gebruik maken van ondersteunende gegevens (visuele en auditieve ondersteuning) binnen en buiten de tekst; - de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; - relevante informatie noteren. <p>Compensatiestrategieën In een gesprek kunnen de leerlingen strategieën gebruiken om de gesprekspartner te begrijpen (ET 24). Ze kunnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ondersteunende lichaamstaal correct interpreteren en eventueel zelf gebruiken; - zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; - vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; - zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of ze de gesprekspartner begrepen hebben. <p>Leerstrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen.
Bij het uitvoeren van de luistertaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes ¹⁵	
Lu 11*	ze zijn bereid om een Franse tekst te beluisteren en te begrijpen (ET 33*).
Lu 12*	ze tonen belangstelling voor de aanwezigheid van Frans in hun leefwereld, ook buiten de school en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers ervan (ET 35*).
Lu 13*	ze staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van de francofone wereld (ET 36*).
Lu 14*	ze stellen zich open voor de esthetische component van teksten (ET 37*).

¹⁵ Voor attitudes. (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting. Je probeert deze attitude zo goed mogelijk te realiseren bij je leerlingen. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

Voorbeelden van tekstsoorten

	Voor elke tekstsoort kan je een keuze ¹⁶ maken uit verschillende documenten:
Informatieve teksten	nieuwsitems, weerberichten, documentaires, trailers van films, interviews, mededelingen, toeristische info, aankondigingen, uiteenzettingen, enz.
Prescriptieve teksten	instructies (o.a. in de klas), recepten, voorschriften, reclameboodschappen, aankondigingen, waarschuwingen, gebruiksaanwijzingen (van machines), enz.
Narratieve teksten	anekdotes, (reis)verhalen, <i>faits divers</i> , filmfragmenten, feuilletons, reportages, interviews, moppen, getuigenissen, enz.
Argumentatieve teksten	discussie, verkoopsgesprek, forum, debat, enz.
Artistiek-literaire teksten	videoclips, tekenfilms, gedichten, chansons, kortverhalen, toneel- of filmfragmenten, enz.

Tekstkenmerken

Voor luisteroefeningen gebruik je bij voorkeur zo authentiek mogelijke teksten.

Onderwerp	<ul style="list-style-type: none"> - concreet - vertrouwd en af en toe minder vertrouwd - met betrekking op de eigen leefwereld en het dagelijkse leven - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. met betrekking tot de actualiteit) - af en toe¹⁷ ook een onderwerp dat aansluit bij bedrijfseconomie (S)¹⁸
Taalgebruikssituatie	<ul style="list-style-type: none"> - concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties - af en toe ook met achtergrondgeluiden - met en zonder visuele ondersteuning - met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang	<ul style="list-style-type: none"> - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen - eenvoudige en duidelijke tekststructuur - ook met redundante (overbodige, overtollige) informatie
Lengte	<ul style="list-style-type: none"> - vrij korte teksten
Uitspraak, articulatie, intonatie	<ul style="list-style-type: none"> - heldere uitspraak en zorgvuldige articulatie - duidelijke, natuurlijke intonatie - standaardtaal
Tempo en vlotheid	<ul style="list-style-type: none"> - rustig tempo
Woordenschat en taalvariëteit	<ul style="list-style-type: none"> - frequente woorden, overwegend eenduidig in de context - ook met af en toe minimale afwijking van de standaardtaal - informeel en formeel

¹⁶ Al deze voorbeelden van tekstsoorten moeten dus niet aan bod komen. De lijst is niet exhaustief en kan dus verder aangevuld worden.

¹⁷ Af en toe: naargelang de interesse van de leerlingen kan je bv. 1 maal per trimester een bedrijfseconomisch gerichte taak aanbieden voor één van de vaardigheden. In de loop van de graad kunnen de verschillende vaardigheden aan bod komen.

¹⁸ Niet verplicht maar aanbevolen als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad. Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk.

Je gebruikt het Frans als voertaal in de klas. Op die manier wordt de les een permanente oefening in het begrijpen van gesproken taal.

Je zorgt voor genoeg variatie in het aangeboden materiaal (liefst met visuele ondersteuning omdat dit authentieker is): instructies en opdrachten in de klas, gesprekken in de klas, gesproken teksten op het internet in een multimediale omgeving (gesproken boodschap ondersteund met beeldmateriaal en titels of legendes, filmpjes, screencasts ...), audio-opnames, enz.

Verdieping

(V)¹⁹ De leerlingen kunnen de taaltaken ook uitvoeren:

- met LANGERE teksten,
 - met COMPLEXERE teksten (op niveau van zinnen en structuur),
 - met UITGEBREIDERE WOORDENSCHAT,
 - met MINDER VISUELE ONDERSTEUNING,
 - in een NORMAAL TEMPO uitgesproken.
- (zie continuüm van tekstkenmerken p.10)

Leerlijn luistervaardigheid 1ste graad – 2de graad

Heel wat leerplandoelstellingen en tekstsoorten kwamen al aan bod in de eerste graad. Nieuw: een spontane mening vormen (beschrijvend niveau) en (mits ondersteuning) de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen (structurerend niveau).

Leerlingen moeten nu ook cultuuruitingen die eigen zijn aan de Franstalige wereld kunnen herkennen.

De leerlingen moeten de leerplandoelstellingen kunnen realiseren met meer tekstsoorten: zo komen de prescriptieve en artistiek-literaire teksten vaker aan bod.

Nieuw: argumentatieve teksten.

In de tweede graad kunnen de leerlingen teksten aan die langer zijn en complexer qua structuur. Het tempo is rustig of normaal maar niet meer langzaam.

Er komen onderwerpen aan bod die minder vertrouwd zijn of die van meer algemene aard zijn. Er kan ook een tekst aan bod komen die aansluit bij bedrijfseconomie.

De woordenschat is uiteraard uitgebreider.

Luisterfragmenten met achtergrondgeluiden zijn mogelijk.

Er is aandacht voor digitale media.

De beluisterde tekstfragmenten kunnen licht afwijken van de standaardtaal.

¹⁹ Verplicht voor Handel-talen, facultatief voor Handel.

3.1.2 Lezen

Leerplandoelstellingen

Doelstellingen		Tekstsoorten				
De leerlingen kunnen de volgende leestaken uitvoeren op beschrijvend niveau:		informatief	prescriptief	narratief	argumentatief	artistiek-literair
Le 1	het onderwerp bepalen (ET 9).	✓	✓	✓	✓	✓
Le 2	de hoofdgedachte achterhalen (ET 10).	✓	✓	✓	✓	✓
Le 3	de gedachtegang volgen (ET 11).	✓	✓	✓	✓	✓
Le 4	relevante informatie selecteren (ET 12).	✓	✓	✓	✓	✓
Le 5	een spontane mening vormen (ET 13).	✓	✓	✓	✓	✓
Le 6	de structuur en de samenhang van de tekst herkennen (ET 14).	✓	✓	✓	✓	
De leerlingen kunnen de volgende leestaken uitvoeren op structurerend niveau:						
Le 7	(mits ondersteuning) de informatie op overzichtelijke wijze ordenen.	✓	✓	✓		
Bij het uitvoeren van de leestaken kunnen de leerlingen:						
Le 8	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de francofone wereld (ET15).					
Le 9	<p>hun functionele kennis (de vorm, de betekenis en het gebruik van woorden en grammaticale structuren, spelling en interpunctie, ...) inzetten en uitbreiden (ET 31-32).</p> <p>Ze kunnen daarbij nadenken over taal en taalgebruik. De leerlingen zijn bv. vertrouwd met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verschillende tekstsoorten; - verschillende omstandigheden en doelen die een bepaalde manier van lezen vereisen; - de opbouw van verschillende tekstsoorten zoals een brochure, een advertentie, een recept,...; - het register (formeel, informeel) in duidelijke situaties. 					

Indien nodig passen de leerlingen de volgende strategieën toe (ET 16):	
Le 10	<p>Leesstrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; - het leesdoel bepalen en hun leesgedrag en aanpak er op afstemmen; - gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; - onduidelijke passages herlezen; - relevante informatie aanduiden; - de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; - de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden. <p>Compensatiestrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - waar nodig digitale en niet-digitale hulpbronnen (zoals een woordenboek) en gegevensbestanden (zoals woordenlijsten) efficiënt raadplegen. <p>Leerstrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen.
De leerlingen werken aan de volgende attitudes :	
Le 11*²⁰	ze zijn bereid om een Franse tekst te lezen en te begrijpen (ET 33*).
Le 12*	ze tonen belangstelling voor de aanwezigheid van Frans in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers (ET 35*).
Le 13*	ze staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en die van de francofone wereld (ET36*).
Le 14*	ze stellen zich open voor de esthetische component van teksten (ET 37*).

Huis- en klaslectuur

Handel-talen: per leerjaar lezen de leerlingen ten minste 1 eenvoudig (aangepast aan hun niveau maar zo authentiek mogelijk) boek, jeugdroman of stripverhaal als huislectuur. Deze lectuur kan onder begeleiding in de klas opgestart worden. Dat boek mag door een evenwaardig pakket teksten (kortverhalen, artikels uit jeugdtijdschriften ...) vervangen worden. Deze huislectuur is facultatief voor Handel.

²⁰ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting. Je probeert deze attitude zo goed mogelijk te realiseren bij je leerlingen. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

Voorbeelden van tekstsoorten

	Voor elke tekstsoort kan je een keuze ²¹ maken uit verschillende documenten:
Informatieve teksten	nieuwsberichten uit kranten en tijdschriften, weerberichten, interviews, dialogen, mededelingen, folders, brochures, toeristische en andere informatie, informele boodschappen (brieven en e-mails), verslagen, webpagina's en andere digitale teksten, blogs, affiches, etiketten, verpakkingen, prijslijsten, formulieren, tabellen, een overzicht van radio-/tv-programma's, sportagenda, hitparade, schema's, recensies, enz.
Prescriptieve teksten	aanwijzingen, opschriften, waarschuwingen, aankondigingen, regels bij sport en spel, instructies, gebruiksaanwijzingen, handleidingen, recepten, reclameboodschappen, advertenties, reglementen, enz.
Narratieve teksten	reportages, verhalen, dialogen, anekdotes, moppen, <i>faits divers</i> , getuigenissen, eenvoudige boeken, enz.
Argumentatieve teksten	lezersbrieven, discussiefora, enz.
Artistiek-literaire teksten	verhalen, strips, cartoons, gedichten, kortverhalen, passages uit romans of toneel, enz.

Tekstkenmerken

Voor lees oefeningen gebruik je bij voorkeur authentieke teksten.

Onderwerp	<ul style="list-style-type: none"> - concreet - vertrouwd en af en toe minder vertrouwd - hebben betrekking op de eigen leefwereld, het dagelijks leven - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. met betrekking tot de actualiteit) - af en toe²² ook een onderwerp dat aansluit bij bedrijfseconomie (S)²³
Taalgebruikssituatie	<ul style="list-style-type: none"> - concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties (om zich te informeren, om zich te ontspannen) - teksten met en zonder visuele ondersteuning - teksten kunnen elementen bevatten die eigen zijn aan de Franstalige wereld - met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang	<ul style="list-style-type: none"> - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen - eenvoudige en duidelijke tekststructuur - teksten bevatten ook redundante informatie
Lengte	<ul style="list-style-type: none"> - vrij korte teksten
Woordenschat en taalvariëteit	<ul style="list-style-type: none"> - frequente woorden - overwegend eenduidig in de context - standaardtaal - informeel en formeel

De aangeboden teksten zijn authentiek of zouden het kunnen zijn. Ze worden zoveel mogelijk in hun originele vorm/layout aangeboden.

²¹ Al deze voorbeelden van tekstsoorten moeten dus niet aan bod komen. De lijst is ook niet exhaustief en kan dus aangevuld worden.

²² Af en toe: naargelang de interesse van de leerlingen kan je bv. 1 maal per trimester een bedrijfseconomisch gerichte taak aanbieden voor één van de vaardigheden. In de loop van de graad kunnen de verschillende vaardigheden aan bod komen.

²³ Niet verplicht maar aanbevolen als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad. Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk.

Verdieping

(V)²⁴ De leerlingen kunnen de taaltaken ook uitvoeren:

- met LANGERE,
 - en COMPLEXERE teksten,
 - met UITGEBREIDERE WOORDENSCHAT,
 - en MINDER VISUELE ONDERSTEUNING.
- (Zie continuüm van tekstkenmerken p.10)

Leerlijn leesvaardigheid 1ste graad – 2de graad

Heel wat leerplandoelstellingen en tekstsoorten kwamen ook al aan bod in de 1ste graad.

Toch zijn er enkele verschillen. In de 2de graad kunnen de leerlingen teksten aan die langer zijn. Daarnaast zijn de onderwerpen niet meer alleen geënt op de eigen leefwereld en het dagelijks leven. Soms zijn er ook onderwerpen van algemenere aard of onderwerpen die minder vertrouwd zijn. Er kan ook een tekst aan bod komen die aansluit bij bedrijfseconomie.

Er is in de 2de graad aandacht voor digitale media. Ook dat is iets nieuw.

Een ander belangrijk verschil is dat in de 2de graad argumentatieve teksten aan bod komen terwijl dat niet het geval was in de 1ste graad. De prescriptieve en artistiek- literaire teksten komen vaker aan bod.

Nieuwe leerplandoelstellingen: een spontane mening vormen (beschrijvend niveau) en (mits ondersteuning) de informatie op een overzichtelijke wijze ordenen (structurerend niveau).

Leerlingen moeten nu ook cultuuruitingen die eigen zijn aan de Franstalige wereld kunnen herkennen.

²⁴ Verplicht voor Handel-talen, facultatief voor Handel.

3.1.3 Spreken

Leerplandoelstellingen

Doelstellingen	Mogelijke producties/taken
De leerlingen kunnen de volgende spreektaken uitvoeren op beschrijvend niveau :	
Spr 1 informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten (ET 17).	Mondeling verwoorden van: - elementen uit een persartikel, jongerentijdschrift ... - praktische informatie uit een gebruiksaanwijzing, folder, reglement ... - gegevens over het verloop van een verhaal, film(fragment) ...
Spr 2 beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen (ET 18).	een nieuwsitem, reportage, reiservaring mondeling navertellen a.h.v. een canvas of sleutelwoorden, een spreekkader ...
Spr 3 een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten (ET19).	een eigen spontane mening verwoorden over een liedje, een film ...
Spr 4 een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven (ET20).	een excursie, een optreden beschrijven ...
De leerlingen kunnen de volgende spreektaken uitvoeren op structurerend niveau :	
Spr 5 (mits ondersteuning) gelezen informatieve en narratieve teksten kort samenvatten.	persartikels, interviews en aankondigingen ... samenvatten
Spr 6 een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie en een gebeurtenis.	kort en eenvoudig mondeling verslag uitbrengen over een reiservaring, een activiteit op school, een gebeurtenis uit de actualiteit ...
Spr 7 een korte (eenvoudige) presentatie geven aan de hand van een format.	een korte presentatie geven over een zoekopdracht, een excursie, een stad ...
De leerlingen kunnen de volgende spreektaken uitvoeren op beoordelend niveau :	
Spr 8 eenvoudige argumenten formuleren ter ondersteuning van een oordeel of mening.	argumenten formuleren bij een waardering van een presentatie of bij een gevoelsreactie na het beluisteren van een lied, het lezen van een artistiek-literaire tekst, het zien van een film (fragment), een activiteit, (reis)ervaring ...
Bij het uitvoeren van de spreektaken kunnen de leerlingen:	
Spr 9 hun functionele kennis (vorm, betekenis en reële gebruikcontext van woorden en grammaticale structuren, uitspraak en intonatie, taalregisters, taalfuncties, socio-culturele conventies,...) inzetten en uitbreiden (ET 31-32).	

	<p>Ze kunnen daarbij nadenken over taal- en taalgebruik. Dit betekent bv. dat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de spreektaak op gepaste wijze kunnen inleiden en beëindigen; - rekening houden met de eigenheid van de spreektaal (bv. eenvoudige zinsbouw, intonatievragen, iets onderstrepen door middel van intonatie, herhaling, specifieke uitdrukkingen, 'thème-propos'- constructies²⁵, tussenvoegsels zoals <i>bon, donc, alors, voilà</i> ...); - gebruik maken van courante structuurmarkeerders.
Indien nodig passen de leerlingen de volgende strategieën toe (ET 16):	
Spr 10	<p>Spreekstrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; - een spreekplan opstellen; - gebruik maken van non-verbaal gedrag; - gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; - iets op een andere wijze (bv. via omschrijvingen) zeggen. <p>Compenserende strategieën digitale en niet-digitale hulpbronnen (woordenboeken, ...) en gegevensbestanden raadplegen en de gevonden informatie correct gebruiken.</p> <p>Leerstrategieën</p> <ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; - bij een gemeenschappelijke spreektaak: <ul style="list-style-type: none"> - afspraken maken over inhoud en formulering (taal); - elkaars inbreng in de tekst benutten; - elkaars voorbereiding (bv. spreeschema, kapstokwoorden ...) nakijken.
Bij het uitvoeren van de spreektaken ontwikkelen de leerlingen de volgende attitudes ²⁶ :	
Spr 11*	ze tonen durf en bereidheid om de spreektaken uit te voeren en de gepaste strategieën in te zetten (ET 33*).
Spr 12*	ze streven naar een verzorgd taalgebruik (ET 34*).

²⁵ Onder 'thème' verstaat men de zaak of de persoon waarover men het heeft en met 'propos' bedoelt men wat men over die persoon of zaak vertelt bv. *Danone, c'est le nom d'un yaourt.*

²⁶ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting. Je probeert deze attitude zo goed mogelijk te realiseren bij je leerlingen. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

Tekstkenmerken

De geproduceerde teksten vertonen volgende kenmerken:

Onderwerp	- concreet en vertrouwd - eigen leefwereld en dagelijks leven - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard - af en toe²⁷ ook onderwerpen die aansluiten bij bedrijfseconomie (S)²⁸
Taalgebruikssituatie	- concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties - af en toe met achtergrondgeluiden - met en zonder visuele ondersteuning - met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang	- enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
Lengte	- vrij korte teksten
Uitspraak, articulatie en intonatie	- uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan - standaardtaal
Tempo en vlotheid	- met eventuele herhalingen en onderbrekingen - rustig tempo
Woordenschat en taalvariëteit	- frequente woorden - standaardtaal - formeel en informeel

De nadruk ligt op de doeltreffendheid eerder dan op de vormcorrectheid. In Handel-talen kan je hogere eisen aan de vormcorrectheid en de vlotheid stellen.

Verdieping

- (V)²⁹** De geproduceerde teksten:
- zijn LANGER en enigszins COMPLEXER,
 - de UITSPRAAK IS DUIDELIJK en de ARTICULATIE IS ZORGVULDIG,
 - de WOORDENSCHAT IS UITGEBREIDER (bv. door het onderwerp dat minder vertrouwd of complexer is),
 - de tekst wordt in EEN NORMAAL TEMPO uitgesproken,
 - het AANTAL HERHALINGEN EN ONDERBREKINGEN IS BEPERKT.

Leerlijn spreekvaardigheid 1ste graad – 2de graad

In de 1ste graad was er nog aandacht voor het kopiërend niveau: het luidop lezen van een tekst. Dit niveau is weggevallen in de 2de graad. Toch is het aangewezen om in functie van een juiste uitspraak of intonatie daar nu en dan nog ruimte voor te maken. De leerlingen zouden steeds vlotter moeten kunnen spreken, ook over meer algemene onderwerpen. Ze kunnen ook spreken over een onderwerp dat aansluit bij bedrijfseconomie. De spreektaken worden ook langer en complexer.

Vanuit de 1ste graad zijn de leerlingen vertrouwd met taken zoals informatie meedelen, navertellen, een spontane mening geven, beschrijven, een tekst bondig weergeven, verslag uitbrengen, informatie presenteren. Dat betekent niet dat iedereen deze taken al onder de knie heeft. In de 1ste graad werd er

²⁷ Af en toe: naargelang de interesse van de leerlingen kan je bv. 1 maal per trimester een bedrijfseconomisch gerichte taak aanbieden voor één van de vaardigheden. In de loop van de graad kunnen de verschillende vaardigheden aan bod komen.

²⁸ Niet verplicht maar aanbevolen als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad. Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk.

²⁹ Verplicht voor Handel-talen, facultatief voor Handel.

immers met beheersingsniveaus³⁰ gewerkt. Bovendien valt er een brede waaier van taken onder deze noemer. Goed afspreken welke van deze taken in de 1ste graad al voldoende inge oefend zijn en welke nog extra aandacht krijgen in de 2de graad, is dus de boodschap. Eenvoudige argumenten formuleren (beoordelend niveau) is in ieder geval nieuw. Nieuw in de 2de graad is ook de aandacht voor de digitale media.

Daarnaast worden de eigen zelfstandigheid en verantwoordelijkheid geleidelijk belangrijker. Zo leren de leerlingen stap voor stap een spreekplan opstellen door middel van kernwoorden op een fiche of een presentatie ... of maken ze zelf afspraken bij de voorbereiding van hun spreektaken in groep.

³⁰ Beheersingsniveaus : elementair, basis, verdieping (zie p.7 en leerplan Frans 1ste graad A-stroom D/2010/7841/014 p.15).

3.1.4 Gesprekken voeren (mondelijke interactie)

Leerplandoelstellingen

	Doelstellingen	Mogelijke producties/taken
De leerlingen kunnen de volgende gesprekstakingen uitvoeren:		
Gespr 1	een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten (ET 23).	<ul style="list-style-type: none"> - rechtstreekse of telefonische gesprekken, - gesprekken van transactionele aard (voorspelbaar): inlichtingen geven en vragen, een afspraak maken ... - gesprekken van interactionele aard (minder voorspelbaar): spreken over de eigen leefwereld, interesses ...
Gespr 2	de taken gerangschikt onder "luisteren" en "spreken" in een gesprekssituatie uitvoeren (ET 22). bv. <ul style="list-style-type: none"> - hun gesprekspartner voldoende begrijpen om een eenvoudig gesprek vlot te laten verlopen - informatie meedelen uit informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten - beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen - een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten - een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven - een kort en eenvoudig verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie, een gebeurtenis - eenvoudige argumenten formuleren ter ondersteuning van een oordeel of een mening. 	In een gesprek: <ul style="list-style-type: none"> - informatie uitwisselen over veiligheidsvoorschriften, sportaccommodatie, producten, reglementen, afspraken ... - in gesprek gaan over een excursie, een optreden, een film, een reportage, een nieuwsbericht, een verhaal ... - meningen uitwisselen over een clip ... - een dialoog over een activiteit op school, een voorval tijdens een uitstap, een ongeval ...
Bij het uitvoeren van het gesprek kunnen de leerlingen:		
Gespr 3	hun functionele kennis (de vorm, de betekenis en reële gebruikscontext van woorden en grammaticale structuren in de spreektaal, taalhandelingen, de uitspraak het spreekritme en de intonatiepatronen ...) inzetten en uitbreiden (ET 31-32).	

	<p>Ze kunnen daarbij nadenken over taal en taalgebruik. Dit betekent bv. dat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekening houden met de eigenheid van de spreektaal (bv. eenvoudige zinsbouw, intonatievragen, iets onderstrepen door middel van intonatie, herhaling, specifieke uitdrukkingen, 'thème-propos'- constructies³¹, tussenvoegsels zoals <i>bon, donc, alors, voilà, ...</i>); - vertrouwd zijn met de opbouw en het verloop van een gesprek, binnen het gesprek kunnen inspelen op wat de ander zegt; - vertrouwd zijn met elementaire omgangsvormen (bv. beleefd onderbreken); - op de hoogte zijn van mogelijke verschillen inzake sociale en culturele conventies binnen de Franstalige wereld (bv. beleefdheidsmarkeringen ...).
Indien nodig passen de leerlingen de volgende strategieën toe (ET 24):	
Gespr 4	<p>Gespreksstrategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; - eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en te beëindigen; - gebruik maken van non-verbaal gedrag; - rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie (bv. taalregister). <p>Compenserende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; - zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of ze de andere gesprekspartner begrepen hebben; - iets op een andere wijze zeggen. <p>Leerstrategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken.
Bij het uitvoeren van de gesprekken ontwikkelen de leerlingen volgende attitudes ³² :	
Gespr 5*	ze tonen durf en bereidheid om de gesprekken uit te voeren en de gepaste strategieën in te zetten (ET 33*).
Gespr 6*	ze streven naar een verzorgd taalgebruik (ET 34*).

³¹ Onder 'thème' verstaat men de zaak of de persoon waarover men het heeft en met 'propos' bedoelt men wat men over die persoon of zaak vertelt bv. *Danone, c'est le nom d'un yaourt.*

³² Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting. Je probeert deze attitude zo goed mogelijk te realiseren bij je leerlingen. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

Tekstkenmerken

Onderwerp	<ul style="list-style-type: none">- concreet en vertrouwd- eigen leefwereld en dagelijks leven- af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard (bv. actualiteit)- af en toe³³ ook onderwerpen die aansluiten bij bedrijfseconomie (S)³⁴
Taalgebruikssituatie	<ul style="list-style-type: none">- de gesprekspartners richten zich rechtstreeks tot elkaar of telefoneren- voor de leerling relevante taalgebruikssituaties- met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen- met aandacht voor digitale media
Structuur en samenhang	<ul style="list-style-type: none">- enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen- eenvoudige en duidelijke tekststructuur
Lengte	<ul style="list-style-type: none">- vrij korte gesprekken
Uitspraak, articulatie, intonatie	<ul style="list-style-type: none">- uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan- standaardtaal
Tempo en vlotheid	<ul style="list-style-type: none">- met eventueel herhalingen en onderbrekingen- rustig tempo
Woordenschat en taalvariëteit	<ul style="list-style-type: none">- frequente woorden- standaardtaal- formeel en informeel

De nadruk ligt op de doeltreffendheid eerder dan op de vormcorrectheid. In de studierichting Handel-talen kan je hogere eisen aan de vormcorrectheid en de vlotheid stellen.

Verdieping

- (V)³⁵** De geproduceerde gesprekken:
- LANGER en enigszins COMPLEXER,
 - de UITSPRAAK is DUIDELIJK,
 - de ARTICULATIE is ZORGVULDIG,
 - de WOORDENSCHAT is UITGEBREIDER (bv. door het onderwerp dat minder vertrouwd of complexer is)
 - de tekst wordt in een NORMAAL TEMPO uitgesproken,
 - het aantal HERHALINGEN en ONDERBREKINGEN is BEPERKT.

Leerlijn gespreksvaardigheid 1ste graad – 2de graad

In de 1ste graad al voerden de leerlingen eenvoudige gesprekken over dagelijkse onderwerpen aansluitend bij de woordvelden zoals het uitwisselen van persoonlijke gegevens, het dagelijkse leven, eten en drinken, ... Dergelijke gesprekken moeten ongetwijfeld herhaald en verdiept worden zodat de leerlingen een grotere vlotheid en redelijke correctheid aan de dag leggen en langer kunnen spreken over meer onderwerpen met een iets uitgebreidere woordenschat. In deze studierichtingen moet er ook voldoende aandacht zijn voor telefoongesprekken.

Nieuw is alleszins dat de onderwerpen soms ook van algemene aard zijn. Er kunnen ook onderwerpen aan bod komen die aansluiten bij bedrijfseconomie.

³³ Af en toe: naargelang de interesse van de leerlingen kan je bv. 1 maal per trimester een bedrijfseconomisch gerichte taak aanbieden voor één van de vaardigheden. In de loop van de graad kunnen de verschillende vaardigheden aan bod komen.

³⁴ Niet verplicht maar aanbevolen als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad. Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk.

³⁵ Verplicht voor Handel-talen, facultatief voor Handel.

Daarnaast is er in de 2de graad aandacht voor digitale media.

Ook zijn er elementen die wijzen op een grotere zelfstandigheid. De leerlingen kunnen bv. zelf een gesprek beginnen en afsluiten, zelf het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag erop afstemmen door o.a. de juiste gespreksstructuur en het gepaste register te gebruiken.

Ze leren ook controleren of het doel van de interactie bereikt is, bv. door de informatie te herhalen of iets aan te wijzen.

3.1.5 Schrijven

Leerplandoelstellingen

	Doelstellingen	Mogelijke producties
De leerlingen kunnen de volgende schrijftaken uitvoeren op beschrijvend niveau :		
Sch 1	formulieren en vragenlijsten invullen (ET 25).	inschrijvingsformulieren, deelnameformulieren aan een wedstrijd, enquêtes, beoordelingsformulieren ...
Sch 2	een mededeling schrijven (ET 26).	een bericht achterlaten, een eenvoudige advertentie opstellen, een oproep doen, een korte instructie geven, een profiel aanmaken uitleg geven bij een routebeschrijving, een dagprogramma opstellen, een taakverdeling maken, nota's genomen tijdens een (telefoon)gesprek verwerken in een mededeling ...
Sch 3	een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven (ET 27).	op basis van visuele ondersteuning zoals foto's of eigen ervaringen, een situatie, een gebeurtenis (een toneel of een concert) beschrijven, een spontaan reisverslag op een blog schrijven ...
Sch 4	een spontane mening verwoorden over gelezen informatieve, prescriptieve en narratieve teksten.	kort een mening schrijven over in de klas behandelde onderwerpen in gelezen teksten. Men kan hier denken aan oefeningen geïnspireerd op webpagina's van kranten die hun lezers uitnodigen om te reageren op artikels bv. reageren op een forum ...
De leerlingen kunnen de volgende schrijftaken uitvoeren op structurerend niveau :		
Sch 5	een gelezen informatieve of narratieve tekst kort samenvatten.	voor een excursie een artikel uit een brochure kort samenvatten.
Sch 6	een kort en eenvoudig verslag schrijven aan de hand van een format.	een kort maar gestructureerd verslag schrijven over een activiteit, een excursie, een evenement op school (eventueel ondersteund door een schrijfkader)
Sch 7	eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren (ET 29).	kaartjes (vanuit een vakantiebestemming), brieven en mails schrijven om inlichtingen te vragen, een afspraak te maken, een reservering te bevestigen, om iemand uit te nodigen, te feliciteren, te bedanken, om contact te onderhouden, om iets te vertellen of te beschrijven ...
De leerlingen kunnen de volgende schrijftaken uitvoeren op beoordelend niveau :		
Sch 8	eenvoudige argumenten formuleren, een standpunt kort verwoorden.	kort reageren op een vraag of een stelling op een forum, persoonlijke commentaar over een in de klas gelezen artikel, een film, een uitstap, rekening

	houdend met voorgaande reacties, meningen vergelijken ...
Bij het uitvoeren van schrijftaken kunnen de leerlingen:	
Sch 9	alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken (ET 28).
Sch 10	hun functionele kennis (de vorm, de betekenis en de reële context van woorden en grammaticale structuren, spelling, interpunctie en lay-out ...) inzetten en uitbreiden. (ET 31-32) Ze kunnen hierbij nadenken over taal en taalgebruik. Dit betekent bv. dat de leerlingen vertrouwd zijn met: - de eigenheid van de schrijftaal; - gepaste aanspreekvormen; - openings- en slotformules.
Indien nodig passen de leerlingen de volgende strategieën toe (ET 30):	
Sch 11	<p>Schrijfstrategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het schrijfdoel bepalen en hun aanpak en taalgebruik er op afstemmen; - een schrijfplan opstellen; - de passende lay-out gebruiken; - rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal. <p>Compenserende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; - digitale en niet-digitale hulpbronnen (woordenboeken, grammatica's, spellingcorrectie) en gegevensbestanden raadplegen en de gevonden informatie correct gebruiken. <p>Leerstrategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; - de eigen tekst nakijken; - bij een gemeenschappelijke schrijftaak <ul style="list-style-type: none"> - afspraken maken over inhoud en opbouw; - elkaars inbreng in de tekst benutten; - elkaars teksten evalueren en corrigeren.
Bij het uitvoeren van schrijftaken ontwikkelen de leerlingen volgende attitudes :	
Sch 10*³⁶	ze tonen durf en bereidheid om bovenvermelde schrijftaken uit te voeren en daarbij de gepaste schrijfstrategieën toe te passen (ET 33*).
Sch 11*	ze streven naar een verzorgd taalgebruik (ET 34*).

³⁶ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting. Je probeert deze attitude zo goed mogelijk te realiseren bij je leerlingen. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

Tekstkenmerken

Onderwerp	- concreet en vertrouwd - eigen leefwereld en dagelijkse leven - af en toe³⁷ ook onderwerpen die aansluiten bij bedrijfseconomie (S)³⁸
Taalgebruikssituatie	- voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties - met aandacht voor digitale media
Structuur / samenhang	- enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
Lengte	- vrij korte teksten
Woordenschat	- frequente woorden - standaardtaal - informeel en af en toe formeel

De nadruk ligt op de doeltreffendheid eerder dan op de vormcorrectheid. Toch kan je wijzen op het belang van vormcorrectheid, vooral voor correspondentie in Handel-talen en wanneer de leerlingen gebruik maken van modellen of andere teksten.

Verdieping

(V)³⁹ De geproduceerde teksten zijn:

- LANGER,
- BETER GEFORMULEERD (bv. rijkere woordenschat),
- met GEVARIEERDE ZINNEN,
- met een GROTERE VORMCORRECTHEID.

Leerlijn schrijfvaardigheid 1ste graad – 2de graad

Voor het bepalen van de leerlijn beperken we ons tot de belangrijkste verschillen tussen de 1ste en de 2de graad.

Vanuit de 1ste graad zijn de leerlingen al vertrouwd met het invullen van formulieren, een tekst schrijven met behulp van sleutelwoorden, iets beschrijven en een bericht opstellen met ondersteuning of met behulp van een voorbeeld. Dat betekent niet dat iedereen deze schrijftaken al onder de knie heeft. In de eerste graad werd er immers met beheersingsniveaus⁴⁰ gewerkt. Bovendien valt er een brede waaier van taken onder deze noemer. Goed afspreken welke van deze taken in de 1ste graad al voldoende inge oefend zijn en welke nog extra aandacht krijgen in de 2de graad, is dus de boodschap.

De leerlingen kunnen schrijven over een onderwerp dat aansluit bij bedrijfseconomie.

Nieuw is dat de leerlingen in de 2de graad digitale hulpbronnen zoals een online woordenboek, een spellingchecker ... moeten leren hanteren. Er is ook aandacht voor digitale media.

³⁷ Af en toe: naargelang de interesse van de leerlingen kan je bv. 1 maal per trimester een bedrijfseconomisch gerichte taak aanbieden voor één van de vaardigheden. In de loop van de graad kunnen de verschillende vaardigheden aan bod komen.

³⁸ Niet verplicht maar aanbevolen als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad. Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk.

³⁹ Verplicht voor Handel-talen, facultatief voor Handel.

⁴⁰ Beheersingsniveaus: elementair, basis, verdieping.

(zie p.7 leerplan Frans 1ste graad A-stroom D/2010/7841/014 p.15).

Daarnaast worden de eigen zelfstandigheid en verantwoordelijkheid geleidelijk belangrijker. Zo leren de leerlingen stap voor stap een schrijfplan opstellen en maken ze zelf afspraken bij de voorbereiding van hun schrijftaken in groep. Ze leren zelf het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag, zoals de juiste structuur en het gepaste register, erop afstemmen. Naargelang de opdracht kan de ondersteuning langzamerhand verminderen.

3.2 De interculturele component

De interculturele component omvat andere dan linguïstische kennis m.b.t. de francofone wereld: de leerlingen zijn vertrouwd met aspecten van het dagelijkse leven, de gewoonten, de waarden, de cultuur,... Als leraar zal je hierbij aandacht hebben voor die aspecten die belangrijk zijn bij talige communicatie en je zal de leerlingen de socioculturele diversiteit van de francophonie laten ontdekken (bv. door excursies, uitstappen of andere activiteiten) en ervaren zodat stereotypen en vooroordelen doorprikt worden.

Leerplandoelstellingen en leerinhouden

Leerplandoelstellingen De leerlingen kunnen:		Leerinhouden
IC 1	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor de francofone wereld (ET 7 en ET 15).	Bij het uitvoeren van receptieve taaltaken (luisteren en lezen) maken leerlingen via authentiek tekstmateriaal kennis met cultuuruitingen uit de francofone wereld (chansons, artistiek-literaire teksten, media, websites, film en festivals, schoolleven ...) en met socio-culturele aspecten van de francofone wereld (beleefdheidsrituelen, formele en informele gesprekken, telefoongesprekken ...)
IC 2	- rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interacties (ET 24) - alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken (ET 28).	Bij productieve taaltaken (spreken, gesprekken voeren en schrijven) houden de leerlingen rekening met de vereisten van de communicatieve situatie: - beleefdheidsrituelen in de dagelijkse omgang (begroeten, afscheid nemen, zich excuseren, bedanken, uitnodigen, telefoneren ...) zowel in formele als in informele communicatie, mondeling en schriftelijk (persoonlijke brieven en mails) - gepast gebruik van <i>tu</i> en <i>vous</i> - <i>conditionnel de politesse</i> - enz.
De leerlingen:		
IC 3*	tonen belangstelling voor de aanwezigheid van Frans in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers (ET 35*).	
IC 4*	staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van de francofone wereld (ET 36*).	
IC 5*	stellen zich open voor de esthetische component van teksten (ET 37*).	

3.3 De taalkundige component

Ondersteunende kennis

De taalkundige component heeft betrekking op de ondersteunende kennis (vorm, betekenis, gebruikcontext van woorden en grammaticale vormen en constructies) die de leerlingen nodig hebben om de leerplandoelstellingen omschreven onder 3.1 uit te voeren. De overkoepelende leerplandoelstellingen voor woordenschat en grammatica samen vloeien hier logisch uit voort en kaderen binnen de zogenaamde *taakgerichte aanpak*.

De taalgebruikssituaties die prioritair zijn voor een leerlingengroep zullen mee bepalen welke taalhandelingen en overeenkomstige lexicale eenheden (woorden, woordcombinaties en uitdrukkingen) en grammaticale structuren aan bod komen. De taalgebruikssituaties staan zo niet alleen centraal bij de selectie van de lexicale en grammaticale items, maar ook bij het aanbrengen en het inoefenen ervan.

Taaltaken worden zo niet alleen *het doel* van taalonderwijs maar ook een *middel bij uitstek* om kennis op een efficiënte manier in te oefenen en vast te zetten. De taalkennis die leerlingen zo verwerven en uitdiepen, kan daarom niet anders dan functioneel zijn.

Functionele beheersing

Het hoofddoel van taalonderwijs is steeds *vlotter te communiceren* en de taal steeds *correcter te gebruiken*. Leerlingen moeten daarom uitgedaagd worden om de boodschap die ze willen brengen zo correct mogelijk te verwoorden. Zoals in de eerste graad blijft de doeltreffendheid van de communicatie echter belangrijker dan de vormcorrectheid.

Aangezien leerlingen kenniselementen echter *functioneel* moeten kunnen inzetten om de voor hen relevante taaltaken uit te voeren, kan het leren, onderwijzen én evalueren van woordenschat en spraakkunst geen doel op zich zijn. Kennis en vaardigheden zijn met elkaar verweven, groei in communicatieve vaardigheid en ontwikkeling van taalkennis moeten interactief en evenwichtig verlopen.

Het is daarom aangewezen een evenwicht te vinden tussen reproductieve, transfer- en creatief-communicatieve opdrachten⁴¹. Op die manier ervaren leerlingen dat de opgedane taalkennis hun communicatiemogelijkheden vergroot en worden ze ook verder uitgedaagd om die taalkennis te verdiepen en te verruimen.

De eisen voor de ondersteunende kennis (spraakkunst, woordenschat, interculturele competentie) liggen in de studierichtingen Handel en Handel-talen hoger dan in de andere tso-richtingen, maar krijgen nog altijd een pragmatische invulling. Dit houdt in dat leerlingen moeten beschikken over een uitgebreidere woordenschat, meer structuren en functies moeten kunnen hanteren en begrijpen, vlotter zijn. Toch blijven de verwachtingen altijd aangepast aan een tso-niveau.

Daar waar in de andere tso-richtingen doeltreffendheid van de boodschap primeert op de vormcorrectheid, is vormcorrectheid bij schrijven en spreken in de 2de graad Handel en Handel-talen wel belangrijk in functie van de latere beroepsbekwaamheid. Al op het niveau van de 2de graad wijs je je leerlingen hierop.

⁴¹ Zie VVKSO, *Een visie op het onderwijs in moderne vreemde talen*, 2007, p. 13.

Welke taalhandelingen (actes de parole⁴²) kunnen voor deze leerlingen in mogelijke taalgebruikssituaties aan bod komen?

- **entrer en contact**: interpellier qqn, saluer qqn, prendre congé, demander et donner des nouvelles à qqn, accueillir qqn, féliciter qqn
- **présenter qqn**: donner son identité ou l'identité de qqn, parler de son environnement quotidien
- **caractériser qqn ou qqch**: décrire une personne, un objet, un lieu, exprimer l'appartenance et la quantité, comparer
- **(se) situer dans le temp**: situer des événements dans le temps
- **(se) situer dans l'espace**: situer un objet, une personne, un lieu, indiquer une direction
- **demander qqch à qqn**: demander une information à qqn, demander un service, demander un avis, demander un accord, s'excuser, demander pardon
- **demander à qqn de faire qqch**: demander de l'aide ou un service, donner des instructions, des indications, commander, réserver, demander de payer, donner un ordre, commander, décommander, interdire, défendre
- **proposer qqch à qqn**: proposer de l'aide ou un service
- **accepter qqch**: répondre par l'affirmative, accepter de l'aide ou un service, accepter une proposition ou une suggestion, accepter un rendez-vous
- **exprimer un sentiment positif ou négatif**: exprimer ses goûts, son intérêt, exprimer son dégoût, son désintérêt, remercier quelqu'un
- **refuser qqch**: répondre par la négative, refuser de l'aide ou un service, refuser une proposition
- **parler du passé et du futur**: raconter des événements passés, exprimer une prévision, parler de ses projets, évoquer des souvenirs
- **participer à une conversation**: dire qu'on ne comprend pas
- **exprimer une opinion, argumenter**: exposer (donner des exemples)

3.3.1 Leerplandoelstellingen en leerinhouden (woordenschat en grammatica)

	Doelstellingen
TC 1	<p>De leerlingen kunnen lexicale (woorden, woordcombinaties en uitdrukkingen) en grammaticale elementen functioneel inzetten om, op hun niveau, de voor hen relevante <i>receptieve taken</i> uit te voeren (ET 31).</p> <p>De receptieve taken staan vermeld onder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3.1.1 luisteren - 3.1.2 lezen
TC 2	<p>De leerlingen kunnen lexicale (woorden, woordcombinaties en uitdrukkingen) en grammaticale elementen functioneel inzetten om, op hun niveau, de voor hen relevante <i>productieve taken</i> uit te voeren (ET 31).</p> <p>Dit betekent dat de leerlingen woorden, woordcombinaties en uitdrukkingen en grammaticale elementen leren gebruiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in gebruikelijke contexten - via betekenisvolle taaltaken <p>De productieve taken staan vermeld onder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3.1.3 spreken - 3.1.4 gesprekken voeren - 3.1.5 schrijven

⁴² Référentiel pour le cadre européen commun, Paris, CLE International, 2008, niveaux A1 et A2.

TC 3	<p>De leerlingen kunnen bij het uitvoeren van taken en taaltaken hun functionele taalkennis uitbreiden. Ze kunnen hierbij reflecteren over taal en taalgebruik (ET 32).</p> <p>De leerlingen kunnen in zinvolle communicatieve contexten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reeds in de klas behandelde vormen en structuren herkennen en ontleden naar aanleiding van nieuwe teksten; - onder begeleiding regels ontdekken en formuleren door te observeren hoe vormen en structuren functioneren; - gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen inzetten.
TC 4	<p>Bij het uitvoeren van taken en taaltaken kunnen de leerlingen de volgende strategieën inzetten en daarbij hun lexicale en grammaticale kennis uitbreiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebruik maken van woordenlijsten, vertaalwoordenboeken en elektronische hulpbronnen - de vermoedelijke betekenis van woorden (transparante en onbekende) afleiden uit de context en op basis van verwantschap met andere talen, woordvorming, afleiding ... - gepast gebruik maken van eenvoudige grammaticaoverzichten; - digitale en niet-digitale hulpbronnen raadplegen (ET 8, 16, 21 en 30).
TC 5 ⁴³	<p>Bij het uitvoeren van de taken zien de leerlingen het belang in van lexicale en grammaticale correctheid en streven ze naar verzorgd taalgebruik (ET 34*).</p>

Leerinhouden woordenschat (ET 31)

Om de taken te kunnen uitvoeren, moeten de leerlingen vorm, betekenis en reëel gebruik in context van de woorden en woordcombinaties uit de volgende woordvelden kennen en kunnen gebruiken. De volgende thema's kunnen aan bod komen. Voor elk thema maak je in overleg met de vakgroep een **keuze** uit de reeks van mogelijke onderwerpen⁴⁴ die hier ter illustratie zijn opgenomen.

Persoonlijke gegevens

Kennismaken⁴⁵

Uitwisselen van informatie: nationaliteiten en landen, steden

Familie, gewoonten, vrijetijdsbesteding

Hobby's en persoonlijke interesses: sport, reizen, vakantie, film, ...

Uiterlijk, karakter en gevoelens,...

Dagelijks leven

Dagelijkse bezigheden en voorwerpen, huishoudelijke taken, wooninrichting

Vrienden uitnodigen, ontvangen, bezoeken

(Huis)dieren

Telefoneren, ...

School

Schoolleven, situaties binnen het schoolgebeuren, schoolreglement, ...

Eten en drinken

Op restaurant, maaltijden, lievelingsgerechten, voeding, koken en recepten,...

⁴³ Voor attitudes (aangeduid met een *) bestaat geen realisatieverplichting maar een inspanningsverplichting. Je probeert deze attitude zo goed mogelijk te realiseren bij je leerlingen. Je hebt gerichte aandacht voor de doelstelling en je kan aantonen op welke manier de doelstelling wordt nagestreefd.

⁴⁴ In de 2de graad komen ook af en toe onderwerpen aan bod van meer algemene aard, zoals gebeurtenissen uit de actualiteit, of onderwerpen die aansluiten bij bedrijfseconomie. De diversiteit van de bruikbare teksten wordt dus zo groot dat het niet meer haalbaar is alle mogelijke woordvelden aan te duiden.

⁴⁵ De onderstreepte onderwerpen zijn waarschijnlijk nieuw in de tweede graad. De andere zijn al vermeld in het basisonderwijs of in de eerste graad. Je kan ze opnieuw aan bod laten komen, herhalen en uitdiepen.

Tijd, ruimte, natuur

Wegbeschrijving

Landschappen

Transportmiddelen, verplaatsingen

Plaatsen en faciliteiten in stad of dorp

Verkeerssituaties, drukke, ongevallen

Dimensies, tijd, lengtematen, ...

Weer

Winkelen

Winkels, kleding, kleuren en maten, prijzen, ...

Diensten en beroepen

Jobs en vakantiejobs

Contacten met diensten: post, ziekenhuis, reisagentschap, ...

Inlichtingen, ...

Gebeurtenissen

Feesten, familiefeesten, excursies

Culturele activiteiten: dans, festival, optredens, ...

Hoeveelheden, gelijkenissen en verschillen, ruimte, beweging, richting, afstand, tijd, duur, frequentie, herhaling, samenhang tussen tekstgedeelten, ...

Onderwerpen die aansluiten bij **bedrijfseconomie**, zoals handel in het algemeen, afdelingen van een bedrijf, marketing, publiciteit, verkoopsgesprek, ...**(S)**⁴⁶

Leerinhouden grammatica⁴⁷ (ET 31)

Grammatica dient functioneel te zijn en is **nooit** een doel op zich (zie ook inleiding op de taalkundige component p.37, het leerplan eerste graad pp. 46-47 en de tekst *Een visie op het onderwijs in moderne vreemde talen* p.7-8). Rekening houdend met de gebruiksfrequentie van sommige structuren, de taalgebruikssituaties die aan bod komen en het niveau van de leerlingen bepaal je zelf, in overleg met de vakgroep, hoe diepgaand (herkennen en begrijpen, reproduceren als vaste uitdrukking⁴⁸ of *chunk*⁴⁹, gebruiken en toepassen) je bepaalde onderwerpen behandelt.

Het gebruik van grammaticale terminologie in het Frans beperk je tot een minimum (bv. *nom, adjectif, verbe, article, pronom, adverbe, préposition, sujet, COD, COI, attribut* ...).

- personen, dieren en zaken benoemen en verwijzen naar personen, dieren en zaken: wat / wie?:
 - o enkelvoud en meervoud van zelfstandige naamwoorden (m/v): telbaar en ontelbaar;

⁴⁶ Niet verplicht maar aanbevolen als voorbereiding op het vakoverschrijdend werken in de derde graad: Daarom is overleg met de verantwoordelijke van bedrijfseconomie wenselijk.

⁴⁷ Heel wat grammaticale elementen kwamen in de eerste graad al aan bod (bv. bepaalde, onbepaalde en samenge-trokken lidwoorden, *article partitif*, gebruik van 'de' na een ontkenning en na een hoeveelheid. Het is aan jou en aan de vakgroep om te oordelen in hoeverre je deze onderwerpen moet herhalen en oprispen of eerder diepgaander kan behandelen.

⁴⁸ Vaste uitdrukkingen of collocaties : vaste combinaties van het woord met andere woorden bv. *faire un tour, il fait beau*.

⁴⁹ Veel voorkomende standaardconstructies die in hun geheel aangebracht en geleerd worden zonder in te gaan op of na te denken over de grammaticale constructies bv. *Je me sens déjà mieux*.

- enkelvoud en meervoud, mannelijk en vrouwelijk van bepaalde, onbepaalde lidwoorden en *article partitif*, *article zéro* (bv. *être + profession*);
 - bezittelijke en aanwijzende voornaamwoorden (bijvoeglijk en zelfstandig);
 - vragende voornaamwoorden (bv. *quel, qui, que, quoi, qu'est-ce que, qu'est-ce qui ...*);
 - betrekkelijke voornaamwoorden (bv. *qui, que, où* → eenvoudige betrekkelijke bijzinnen);
 - persoonlijke voornaamwoorden als onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, *en* en *y*; gebruik van 2 persoonlijke voornaamwoorden: meest voorkomende combinaties met *en* en *y*.
- uitdrukken van hoeveelheden: hoeveel? de hoeveelste?:
- frequente uitdrukkingen van hoeveelheden (bv. *un kilo de, une bouteille de, beaucoup (de), trop (de), assez (de), plusieurs, la plupart ...*);
 - hoofd- en rangtelwoorden, breuken (bv. *la moitié, un quart, un tiers ...*).
- personen, dieren en zaken nader bepalen en omschrijven:
- bijvoeglijke naamwoorden;
 - overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord.
- gelijkenissen en verschillen:
- eenvoudige syntaxis van de vergelijking (bv. *moins (de), moins (que), plus (de), plus (que), autant (de), autant (que) ...*);
 - trappen van vergelijking.
- uitspraken doen:
- bevestigen, vragen en ontkennen: bevestigende, ontkennende (bv. ontkenning bij de *impératif* en *infinitif*) en vragende zinnen (bv. vragende woorden *combien, pourquoi, ...*), antwoorden op positieve en negatieve vragen (bv. *oui, non, si, moi aussi, moi non plus, ...*);
 - overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord (voltooid deelwoord met '*être*');
 - eenvoudige gevallen van overeenkomst van het voltooid deelwoord met '*avoir*';
 - iets benadrukken (*mise en relief*);
 - werkwoorden: *verbes pronominaux* (bv. *se lever, s'habiller, se rencontrer, ...*); frequente onpersoonlijke werkwoorden (bv. *il y a, il faut, il fait, c'est, il s'agit de ...*); verbes *devoir, pouvoir, vouloir + infinitif*.
- situeren in de ruimte:
- uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand (bv. door voorzetsels, bijwoorden en bijwoordelijke bepalingen).
- situeren in de tijd:
- tijden van de *indicatif* (vorming, waarde en gebruik) voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd (*ind.prés. passé récent, imparfait, passé composé, futur proche, futur simple*);
 - uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling (bv. door voorzetsels, bijwoorden en bijwoordelijke bepalingen).
- argumenteren en logische verbanden leggen:
- uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg (bv. *parce que, à cause de, alors, donc ...*);
 - uitdrukken van doel, wil en gevoelens (bv. *pour, vouloir + inf, vouloir que + subj.prés. ...*);
 - uitdrukken van hypothese (bv. door een *conditionnel présent*: "*Il serait malade*").
- relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aanduiden:
- eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking (bv. *et, ou, alors, mais, parce que, donc, cependant, ...*).
- rapporteren:
- indirecte vraag, vooral in de tegenwoordige tijd (bv. *demander si*).

Uitbreiding

(U)⁵⁰ UITGEBREIDERE en GEVARIEERDE woordenschat;
Groter aantal ACTIEF te gebruiken woorden voor de productieve vaardigheden;
Uitgebreidere grammatica (passief en actief).

Leerlijn van 1ste graad naar de 2de graad voor de taalkundige component

Inzake de woordenschat kwamen in de 1ste graad een aantal duidelijke woordvelden aan bod. Die worden in de 2de graad uitgebreid, verdiept en aangevuld.

Volgende grammaticale elementen zijn bv. nieuw of worden uitgebreid in de 2de graad:

- het uitdrukken van hoeveelheden, gelijkenissen en verschillen;
- gebruik van *en* en *y* en gebruik van 2 persoonlijke voornaamwoorden (alleen combinaties met *en* en *y*);
- werkwoorden : *verbes pronominaux et impersonnels*, *verbes + inf*, *accord PaPa avec être et avoir*, *subjonctif présent*, *conditionnel* om een hypothese uit te drukken;
- ontkenning bij *impératif*, en *infinitif*;
- samenhang tussen tekstgedeelten;
- argumenteren en logische verbanden leggen;
- de betrekkelijke bijzin en de indirecte vraag.

⁵⁰ Verplicht voor Handel-talen, facultatief voor Handel.

3.3.2 Fonetiek

Net als in de eerste graad blijft het noodzakelijk aandacht te besteden aan een goede uitspraak en aan het goed waarnemen en onderscheiden van klanken.

Doelstellingen		Leerinhouden
Fon 1	De leerlingen kunnen de Franse klinkers (ook de nasale klinkers) en medeklinkers uitspreken.	<p>- <u>Uitspraak</u></p> <p>De uitspraak van sommige Franse klanken verschilt grondig van het Nederlands:</p> <ul style="list-style-type: none"> o de orale, nasale en halfklinkers: bv. <u>par</u>mi, <u>men</u>ton, <u>huit</u>, <u>oui</u>, ... o [k] en [g]: <u>cor</u>rect – <u>gu</u>erre o [ʃ] en [ʒ]: <u>ch</u>ef – <u>jar</u>din o de 'liaison consonantique': «<u>Il</u>s ont» o de stemhebbende medeklinkers: <u>vide</u> o enz. <p>- <u>Intonatie</u></p> <p>De intonatiepatronen verschillen naargelang van de spreekintenties (iets vragen, iets roepen, twijfel uiten...) en stemmingen (opluchting, ongeduld, boosheid, aarzeling ...).</p> <p>- <u>Ritme</u></p> <p>Door middel van stempauzen en/of het 'accent tonique' onderscheidt de spreker een aantal bouwstenen of betekenseenheden binnen de zin. Tege-lijkt vestigt hij de aandacht op hun organisatie. Dit heet klanksegmentering.</p>
Fon 2	Ze zijn vertrouwd met fonetische patronen waardoor het Frans verschilt van het Nederlandse: <ul style="list-style-type: none"> - klanksegmentering; - intonatiepatronen; - 'de liaison'. 	
Fon 3	Ze zijn vertrouwd met (schijnbare) inconsequenties in het Franse klank- en schriftbeeld, die tot verwarring kunnen leiden en die het omzetten van schrift-naar klankbeeld (en omgekeerd) moeilijk maken. Vb.: le <u>vent</u> - ils chant <u>ent</u> une <u>ville</u> – une <u>fil</u> le – tran <u>quille</u> <u>bon</u> – <u>long</u>	

4 Uitrusting en didactisch materiaal

De minimale uitrusting is het materiaal waarover de leraar normaal voor een moderne vreemde taalles moet beschikken. Dit zijn:

- geschikte apparatuur om beeld- en geluidsfragmenten af te spelen voor een klasgroep;
- het materiaal dat hoort bij de gebruikte leermiddelen;
- een wandbord of andere mogelijkheid tot affichering;
- analoge of digitale vertaalwoordenboeken;
- één computer met internetaansluiting voor consultatie en/of dataprojectie;
- verplaatsbaar meubilair voor een flexibele opstelling.

Bovendien

- moeten de leerlingen geregeld toegang hebben tot de computerlokalen met een Internetaansluiting om ook ICT-vaardigheden in al hun aspecten, ook voor Frans en via activiteiten in het Frans, volwaardig te ontwikkelen.

☞ Leerplannen van het VVKSO zijn het werk van leerplancommissies, waarin begeleiders, leraren en eventueel externe deskundigen samenwerken.

Op het voorliggende leerplan kunt u als leraar ook reageren en uw opmerkingen, zowel positief als negatief, aan de leerplancommissie meedelen via e-mail (leerplannen.vvksso@vsko.be).

Vergeet niet te vermelden over welk leerplan u schrijft: vak, studierichting, graad, nummer. Langs dezelfde weg kunt u zich ook aanmelden om lid te worden van een leerplancommissie. In beide gevallen zal de coördinatrice leerplannen zo snel mogelijk op uw schrijven reageren.

5 Eindtermen

Taaltaken, verwerkingsniveaus, tekstsoorten, tekstkenmerken en strategieën

LUISTEREN	
In teksten met de volgende kenmerken:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> • concreet • vertrouwd en af en toe minder vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven • af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> • concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties • af en toe ook met achtergrondgeluiden • met en zonder visuele ondersteuning • met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> • enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen • eenvoudige en duidelijke tekststructuur • vrij korte teksten • ook met redundante informatie ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> • heldere uitspraak • zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> • rustig tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> • frequente woorden • overwegend eenduidig in de context • ook met af en toe minimale afwijking van de standaardtaal • informeel en formeel 	
kunnen de leerlingen volgende taken beschrijvend uitvoeren:	
1	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
2	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
3	de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
4	relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
5	een spontane mening vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
6	de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
7	cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.
8	Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.

LEZEN

In **teksten** met de volgende **kenmerken**:

- **Onderwerp**
 - concreet
 - vertrouwd en af en toe minder vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met en zonder visuele ondersteuning
 - ook met socioculturele verschillen tussen de Franstalige/Engelstalige wereld en de eigen wereld
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
 - vrij korte teksten
 - ook met redundante informatie
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - frequente woorden
 - overwegend eenduidig in de context
 - standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende **taken beschrijvend uitvoeren**:

- 9 het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
- 10 de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
- 11 de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
- 12 relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
- 13 een spontane mening vormen over informatieve, prescriptieve narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten;
- 14 de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
- 15 cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt.

16 Indien nodig passen de leerlingen volgende **strategieën** toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen;
- onduidelijke passages herlezen;
- het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst;
- digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen;
- hypothesen vormen over de inhoud van de tekst;
- de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden;
- de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;
- relevante informatie aanduiden.

SPREKEN

In **teksten** met de volgende **kenmerken**:

- **Onderwerp**
 - concreet
 - vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - concrete en voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - af en toe met achtergrondgeluiden
 - met en zonder visuele ondersteuning
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
 - vrij korte teksten
- **Uitspraak, articulatie, intonatie**
 - uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan
 - standaardtaal
- **Tempo en vlotheid**
 - met eventuele herhalingen en onderbrekingen
 - rustig tempo
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - frequente woorden
 - standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende **taken beschrijvend uitvoeren**:

- 17 informatie uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten meedelen;
- 18 beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen;
- 19 een spontane mening geven over informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten;
- 20 een situatie, een gebeurtenis of een ervaring beschrijven.

21 Indien nodig passen de leerlingen volgende **strategieën** toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;
- het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- een spreekplan opstellen;
- gebruik maken van non-verbaal gedrag;
- gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal;
- iets op een andere wijze zeggen;
- digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;
- bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten en elkaars tekst nakijken.

MONDELINGE INTERACTIE

In **teksten** met de volgende **kenmerken**:

- **Onderwerp**
 - concreet
 - vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
 - af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard
- **Taalgebruikssituatie**
 - de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
 - vrij korte teksten
- **Uitspraak, articulatie, intonatie**
 - uitspraak, articulatie en intonatie die het begrip niet in de weg staan
 - standaardtaal
- **Tempo en vlotheid**
 - met eventuele herhalingen en onderbrekingen
 - rustig tempo
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - frequente woorden
 - standaardtaal
 - informeel en formeel

kunnen de leerlingen volgende **taken uitvoeren**:

- 22 de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren;
- 23 een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.

24 Indien nodig passen de leerlingen volgende **strategieën** toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken;
- het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- gebruik maken van non-verbaal gedrag;
- iets op een andere wijze zeggen;
- vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen;
- zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben;
- eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en te beëindigen;
- rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie.

SCHRIJVEN

In **teksten** met de volgende **kenmerken**:

- **Onderwerp**
 - concreet
 - vertrouwd
 - eigen leefwereld en dagelijks leven
- **Taalgebruikssituatie**
 - voor de leerlingen relevante taalgebruikssituaties
 - met aandacht voor digitale media
- **Structuur/ Samenhang/ Lengte**
 - enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen
 - eenvoudige en duidelijke tekststructuur
 - vrij korte teksten
- **Woordenschat en taalvariëteit**
 - frequente woorden
 - standaardtaal
 - informeel en af en toe formeel

kunnen de leerlingen volgende **taken beschrijvend uitvoeren**:

- 25 formulieren en vragenlijsten invullen;
- 26 een mededeling schrijven;
- 27 een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven;
- 28 alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken.

kunnen de leerlingen volgende **taken structurend uitvoeren**:

- 29 eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren.

30 Indien nodig **passen** de leerlingen volgende **strategieën** toe:

- zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken;
- het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen;
- een schrijfplan opstellen;
- gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst;
- digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan;
- de passende lay-out gebruiken;
- de eigen tekst nakijken;
- bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten en elkaars tekst nakijken;
- rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.

Kennis en attitudes

Kennis

31 Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de leerlingen op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:

VOOR FRANS:

De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...

Personen, dieren en zaken te benoemen

- *Te verwijzen naar personen, dieren en zaken*
 - *Wat? / Wie?*
 - ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus
 - ◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif
 - ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y
 - *Hoeveel? De hoeveelste?*
 - ◆ Uitdrukken van hoeveelheden
- *Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven*
 - ◆ Bijvoeglijke naamwoorden
 - ◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord
- *Gelijkenissen en verschillen*
 - ◆ Trappen van vergelijking

Uitspraken te doen

- *Te bevestigen, te vragen en te ontkennen*
 - ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen
 - ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord
 - ◆ Vragende woorden
 - ◆ Iets benadrukken
- *Te situeren in de ruimte*
 - ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ...
- *Te situeren in de tijd*
 - ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ...
 - ◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd
- *Te argumenteren en logische verbanden te leggen*
 - ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg
 - ◆ Uitdrukken van doel
 - ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens
 - ◆ Uitdrukken van hypothese
- *Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden*
 - ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking
- *Te rapporteren*
 - ◆ Indirecte vraag

32 De leerlingen kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:

- reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden;
- door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren;
- gelijkenissen en verschillen tussen talen te ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.

De leerlingen werken aan de volgende **attitudes**:

- 33* tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans/Engels;
- 34* streven naar taalverzorging;
- 35* tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers ervan;
- 36* staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;
- 37* stellen zich open voor de esthetische component van teksten.